

SCHEME AND SYLLABI

3-Year UG Degree (Bachelor of Shastri)
4 Year UG Degree (Bachelor of Shastri-Honours)
4 Year UG Degree (Bachelor of Shastri-Honourswith Research)

(SingleMajor)

Approved by
Board of Studies in Sanskrit
in its meeting held on

14/05/2024

and
Approved by
Faculty of Humanity
in its meeting held on

11/06/2024

Department of Sanskrit
Faculty of Humanity
Chaudhary Devi Lal University
Sirsa-125055

Handwritten signature

1. Introduction to the Programmeme

Bachelor of Shastri (Honours/Research) is an undergraduate Sanskrit Programme. Sanskrit is one of the oldest languages in India and if candidates want to be proficient in this language, then they should do this course. Subjects typically covers under this degree are drama, prose, poetry, novels, literary criticism, fiction, society, grammar, literary history, etc. Lately, the significance of this language has been perceived by the Indian youth because of which the interest for graduation course in Sanskrit has expanded.

Bachelor of Shastri(Honours/Research)is an undergraduate Programme that envelops the study of topics such as Kavya Literature and Applied Grammar, Literature in Sanskrit Language, Methodology of Sanskrit General, Complementary Nyaya, Communication skills in Sanskrit, Vedic Literature, Cultural heritage of India, Functional Sanskrit, Historical Survey of Sanskrit Literature, Drama, Alankara&Vrta, AstikaDarsanas and Poetics etc.

Candidates who have good knowledge of Sanskrit and want to become teachers/lecturers in this language are the most suitable one for this Programme. Candidates who want to preserve Sanskrit language, literature and other trends in it also can pursue in this Programme. Candidates can also go in for higher studies and attain a higher degree in Sanskrit.

2. Programmeme Outcomes (POs) based on Learning Outcome-based Curriculum FrameworkofBachelor of Shastri(Honours/Research) - Three/Four Year:

The expectations society in general has from a person who has acknowledged studied Sanskrit even at the graduate level (or any further level for that matter) is different when compared to graduates of other disciplines is quite different and high. For example, among a group of lay persons, if persons of the group come to know that one of them has studied Sanskrit then, many a times, he is encountered with questions about various aspects of Indian culture, heritage the epics and Purana-s and so on. Many a times such a person is expected to clear doubts persons have with regard to various dimensions of the stories of the epics like Ramayana, Mahabharata or the significance of events conducted as part of the festivals and auspicious days and even mundane practices like adorning one's forehead with 'kum-kum' and such aspects not to mention people's obsession with astrology that people generally believe to fore-tell their future. They are also expected to behave in a highly cultured manner with good manners and etiquette, for, otherwise, there is a high chance of people remarking 'despite studying Sanskrit, he / she does not behave in a befitting manner'.

Thus the study of Sanskrit, in ideal conditions, greatly influences their persona, and instills a sense of confidence and poise, and also the capability to speak with confidence about a wide range of issues, with authority. These issues include the aspects mentioned above like epics like Ramayana, Mahabharata, Indian philosophical systems, Yoga and Ayurveda and so on.

Handwritten signature

Bachelor of Shastri(Honours/Research) Programmeme is a four years graduate Programmeme divided into eight semesters. The Programmeme is aimed at following outcomes:

2.1 Objectives of the Programmeme:

After the students complete this Programmeme, they will be able to:

- To train students in communication skills in Sanskrit
- To introduce students to the tools of literary scholarship and sharpen their critical ability to interpret and evaluate all forms of literary representations and expressions.
- To prepare students for employability by honing their professional competencies.
- To strengthen a global worldview through a well-structured curriculum and university/community partnership.
- To promote increased interface between technology and Sanskrit studies.

2.2. Learning Outcomes for the Programmeme:

This Programmeme brings out the following outcomes:

PO1	Knowledge: Prepare students academically by imparting a detailed knowledge and understanding of selected fields of study in the core disciplines of Humanities and languages (Hindi, Punjabi, Sanskrit and English) in order to promote their cognitive growth and enable them apply this knowledge in their personal, professional and social life.
PO2	Specialization and Employability: Enhance communication skills, soft skills and linguistic proficiency to make them successful in the career they opt.
PO3	Orientation towards Inter-disciplinarily: Demonstrate a general understanding of the concepts and principles of selected areas of study outside core disciplines of humanities and languages.
PO4	Application Development: Students shall be introduced to Indian and western aesthetics and works in translation to enable them to critically analyse all literary genres by applying theoretical concepts derived from various disciplines while situating them in the broader frameworks of historical movements, literary criticism and theory.
PO5	Critical Thinking: Develop critical skills to analyses literatures in English, Punjabi, Sanskrit and Hindi with focus on issues relating to ethnic groups, race, class, gender and alternative sexualities, exclusion, representation, environment and ecological issues and trends like multiculturalism, post colonialism, post-humanism, migration etc.
PO6	IT-based Skills and Research Ethics: Introduce students to basics of research methodology, research ethics, computer application and ICT- enabled learning practices.
PO7	Problem Solving: Train the students for innovative practices which will help them understand the underlying connection between literature, politics and society.
PO8	Ethics and Leadership: Enhance their ability to embrace and practice moral and ethical values so as to enable them to take leadership roles in their personal, professional and social life.

Handwritten signature: Hari-... Suresh

2.3. Programmeme Specific Objectives:

After Completing the Programmeme, a learner will be able to:

PSO1	भारतीयसंस्कृते आध्यात्मिक-सार्वकालिक-वैज्ञानिकेभ्यः च आयामेभ्यः छात्राणां परिचयसम्पादनं भारतीयदर्शनस्य समृद्धज्ञानपरम्परायाः ज्ञानसम्पादनम् च। भारतीय संस्कृति के आध्यात्मिक, सार्वकालिक और वैज्ञानिक आयामों से विद्यार्थियों का परिचय होगा। भारतीयदर्शन की समृद्धज्ञान परम्परा का ज्ञान होगा।
PSO2	संस्कृतमाध्यमेन प्राचीनतम-शास्त्रीय ज्ञानात् आरभ्य आधुनिक-साहित्यिक-अवधारणापर्यन्तम् उन्नतस्तरीयं विमर्शात्मकं ज्ञानं भविष्यति। संस्कृत माध्यम के द्वारा प्राचीनतम - शास्त्रीय ज्ञान से लेकर आधुनिक साहित्यिक अवधारणाओं तक का उन्नत स्तरीय एवं विमर्शात्मक ज्ञान होगा।
PSO3	संस्कृतसाहित्ये विद्यमानेषु वैज्ञानिक-साहित्यिक-सामाजिक-विषयेषु च उच्चस्तरीय - अनुसन्धानार्थं छात्राणां पूर्णरूपेण सिद्धता भविष्यति। संस्कृत साहित्य में विद्यमान वैज्ञानिक, साहित्यिक और सामाजिक विषयों पर उच्चस्तरीय अनुसन्धान के लिए विद्यार्थियों की पूर्णरूप से सिद्धता होगी।
PSO4	संकायस्य अन्यैः विभागैः सह एवं संस्कृतस्य विभिन्नैः संस्थाभिः सह अन्तःसंस्थात्मकं स्वस्थसंवादस्य परम्परायाः विकासो भविष्यति। संकाय के अन्य विभागों एवं संस्कृत की विभिन्न संस्थाओं के साथ अन्तर-संस्थात्मक स्वस्थ संवाद की परम्परा विकसित होगी।
PSO5	पूर्णवैज्ञानिकी भाषा संस्कृतस्य आधुनिककाले उपादेयता संस्कृते उद्योगाय च विविधावसराणाम् अवबोधो भविष्यति। पूर्णवैज्ञानिकभाषासंस्कृतकीआधुनिककालमेंउपादेयताऔरसंस्कृतमेंरोजगारकेविविधअवसरों सेअवगतहोंगे।

3. Programmeme Structure

Bachelor of Shastri (Honours/Research) - Four year (Eight Semesters) Undergraduate Programmeme is of 180 credits consisting of Discipline Specific Courses (DSC), Minor(MIC)/Vocational (VOC) Courses, Skill Enhancement Courses (SEC), Ability Enhancement Courses (AEC), Multidisciplinary courses (MDC) and Value Added Courses (VAC).

Handwritten signature: *Harinder Datta*

**Table 1: Curriculum and Credit Framework for Bachelor of Shastri – Single Major
3-Year UG Degree (Bachelor of Shastri), 4 Year UG Degree (Bachelor of Shastri–Honours/Honours with Research)**

Semester	Discipline-Specific Courses (DSC)	Minor(MIC)/ Vocational(V OC)	Multidisciplinary courses (MDC)	Ability Enhancement courses (AEC)	Skill Enhancement Courses (SEC)/Internship /Dissertation	Value-Added Courses (VAC)	Total Credits
I	SHA/SM/SKT/1/DSC/101	MIC1@ 4credits	MDC1@ 3 credits	AEC1@2 credits	SEC1@3 credits	VAC1@2 credit	22
	SHA/SM/SKT/1/DSC/102	SHA/SM/SKT/1/MIC/101	SHA/SM/SKT/1/MDC/101	SHA/SM/SKT/1/AEC/101	SHA/SM/SKT/1/SEC/101	SHA/SM/SKT/1/VAC/101	
II	SHA/SM/SKT/2/DSC/103	MIC2@4 credits	MDC2@ 3 credits	AEC2@2 credits	SEC2@3 credits	VAC2@2 credit	22
	SHA/SM/SKT/2/DSC/104	SHA/SM/SKT/2/MIC/102	SHA/SM/SKT/2/MDC/102	SHA/SM/SKT/2/AEC/102	SHA/SM/SKT/2/SEC/102	SHA/SM/SKT/2/VAC/102	
Student exiting the programme after second semester and securing 48 credits including 4 credits of summer internship will be awarded UG Certificate in the relevant Discipline /Subject							
III	SHA/SM/SKT/3/DSC/201	MIC3@ 4credits	MDC3@3 credits	AEC3@2 credits	SEC3@3 credits	VAC3@2 credit	22
	SHA/SM/SKT/3/DSC/202	SHA/SM/SKT/3/MIC/201	SHA/SM/SKT/3/MDC/201	SHA/SM/SKT/3/AEC/201	SHA/SM/SKT/3/SEC/201	SHA/SM/SKT/3/VAC/201	
IV	SHA/SM/SKT/4/DSC/203	MIC4@4credits	-----	AEC4@2 credits	-----	VAC4@2 credit	24
	SHA/SM/SKT/4/DSC/204	SHA/SM/SKT/4/MIC/202		SHA/SM/SKT/4/AEC/202		SHA/SM/SKT/4/VAC/202	
	SHA/SM/SKT/4/DSC/205						
	SHA/SM/SKT/4/DSC/206						
Student exiting the programme after fourth semester and securing 94 credits including 4 credits of summer internship will be awarded UG Certificate in the relevant Subject							
V	SHA/SM/SKT/5/DSC/301	MIC5@4 credits	-----	-----	Internship@ 4 credits#	-----	24
	SHA/SM/SKT/5/DSC/302	SHA/SM/SKT/5/MIC/301					
	SHA/SM/SKT/5/DSC/303						
	SHA/SM/SKT/5/DSC/304						
VI	SHA/SM/SKT/6/DSC/305	MIC6@4 credits	-----	-----	SEC3@ 2 credits	-----	22
	SHA/SM/SKT/6/DSC/306	SHA/SM/SKT/6/MIC/302			SHA/SM/SKT/4/SEC/202		
	SHA/SM/SKT/6/DSC/307						
	SHA/SM/SKT/6/DSC/308						
Students will be awarded 3-year UG Degree in relevant major subject upon securing 136 credits.							
VII	SHA/H/SKT/7/DSC/401	MIC7@ 4credits	-----	-----	-----	-----	24
	SHA/H/SKT/7/DSC/402	SHA/SM/SKT/7/MIC/401					
	SHA/H/SKT/7/DSC/403						
	SHA/H/SKT/7/DSC/404						
	SHA/H/SKT/7/DSC/405						
VIII ⁷ (4yr UG Hon.)	SHA/H/SKT/8/DSC /406	MIC8@ 4credits	-----	-----	-----	-----	24
	SHA/H/SKT/8/DSC/407	SHA/SM/SKT/8/MIC/402					
	SHA/H/SKT/8/DSC/408						
	SHA/H/SKT/8/DSC/409						
	SHA/H/SKT/8/DSC/410						
VIII ⁷ (4yr UG Hon. with Research)	SHA/HWR/SKT/8/DSC /406	MIC8@ 4credits	-----	-----	Research project/ Dissertation@ 12credits	-----	24
	SHA/HWR/SKT/8/DSC/407	SHA/SM/SKT/8/MIC/402					

Handwritten signature/initials

***Student should select one course each from the Central Pool of Ability Enhancement Courses (AEC) and ValueAdded Courses.**

Four credits of internship earned by a student during summer internship after 2nd semester or 4th semester will be Counted in 5th semester of a student who pursue 3 year UG Programmeme without taking exit option.

NOTE:

DSC	Discipline Specific Course: Credit of a DSC major could be the combination of lecture credits, tutorial credits, and practical credits. DSC includes core courses, subject elective and subject skill enhancement courses.
MDC	Multidisciplinary Course: All UG students must undergo three introductory level multidisciplinary courses relating to Natural Sciences, Physical Sciences, Humanities, Arts & Social Sciences, Commerce & Management, and Interdisciplinary Studies. Students are not allowed to choose or repeat courses already undergone at the higher secondary level (12th class) or opted as major and minor stream under this category.
AEC	Ability Enhancement Course: Ability Enhancement (Language) courses may be designed to achieve competency in the Modern Indian Language and English, with a special emphasis on language and communication skills.
SEC	Skill Enhancement Course: Skill Enhancement Courses may be primed to impart practical skills, hands-on training, soft skills, etc., to enhance the student's employability.
Summer Internship	Internships will require 120 hours (1 credit: 30 hrs of engagement) of involvement working with local industry, government or private organizations, business organizations, artists, crafts persons, and similar entities during summers. #Four credits of internship earned by a student during summer internship after 2nd semester or 4th semester will be counted in 5th semester of a student who pursue 3 year UG Programmemes without taking exit option.
Research Project	Research Project/Dissertation for UG degree (Honours with research) will be completed in the eighth semester under the guidance of a college and university faculty member.
VAC	Value Added Course: All UG students must undergo at least three Value Added Courses
MIC including VOC	Minor Course (MIC) with minimum 24 Credits including Vocational Course (VOC)
	For students who choose to pursue single major after 2nd semester of multidisciplinary Programmemes The 16 credits earned during first year in the two subjects, other than the subject which is continued as Single Major, will be counted towards minor

DSC Major and Minor in I& II Semesters will have Foundation or Introductory level courses. DSC Major and Minor in III & IV semesters will be Intermediate Level Courses. Whereas DSC Major and minor in V & VI shall be of higher level courses and in VII & VIII semesters, advanced level courses will be offered.

Suresh Kani-dar

Table 2: Courses and Credit Scheme of 3-Year UG Degree (Bachelor of Shastri)Single Major, 4 Year UG Degree (Bachelor of Shastri -Honours,4 Year UG Degree (Bachelor of Shastri-Honourswith Research)

Sr. No.	Course Code	Course Title	Credits				Level
			L	T	P	Total	
Discipline Specific Course(DSC)							
1	SHA/SM/SKT/1/DSC/101	व्याकरणम् VYAKARNAM	4			4	100
2	SHA/SM/SKT/1/DSC/102	साहित्यम्SAHITYAM	4			4	100
3	SHA/SM/SKT/2/DSC/103	दर्शनम्DARSHANAM	4			4	100
4	SHA/SM/SKT/2/DSC/104	वैदिक-साहित्यम्VEDIC- SAHITYAM	4			4	100
5	SHA/SM/SKT/3/DSC/201	व्याकरणम् VYAKARNAM	4			4	100
6	SHA/SM/SKT/3/DSC/202	पद्यं रूपकं च PADYAM RUPAKAM CHA	4			4	100
7	SHA/SM/SKT/4/DSC/203	निबन्धानुवादरचनाNIBANDH-ANUVAD-RACHANA	4			4	200
8	SHA/SM/SKT/4/DSC/204	वैदिक-साहित्यम्VEDIC- SAHITYAM	4			4	200
9	SHA/SM/SKT/4/DSC/205	व्याकरणम् VYAKARNAM	4			4	200
10	SHA/SM/SKT/4/DSC/206	काव्यशास्त्रं नाट्यशास्त्रं चKAVYA-SHASTRAM NATYA-SHASTRAM CHA	4			4	200
11	SHA/SM/SKT/5/DSC/301	अनुवाद-व्युत्पत्ति-कोशः चANUVAD-VYUTPATTI-KOSH CHA	4			4	200
12	SHA/SM/SKT/5/DSC/302	कर्मकाण्डम् KARMAKANDAM	4			4	200
13	SHA/SM/SKT/5/DSC/303	पुरालिपिविज्ञानं पाण्डुलिपिविज्ञानं चPaleography and Manuscriptology	4			4	300
14	SHA/SM/SKT/5/DSC/304	संस्कृतव्याकरणशास्त्रपरम्पराSanskrit Grammatical Tradition	4			4	300
15	SHA/SM/SKT/6/DSC/305	संस्कृतकाव्यशास्त्रीयपरम्परा Sanskrit PoeticTradition	4			4	300
16	SHA/SM/SKT/6/DSC/306	भारतीयाभिलेखविज्ञानम्Indian Inscriptology	4			4	300
17	SHA/SM/SKT/6/DSC/307	दर्शनशास्त्रम्Darshan-Shastra	4			4	300
18	SHA/SM/SKT/6/DSC/308	वैदिकवाङ्मयम्Vedic Literature	4			4	300
19	SHA/H/SKT/7/DSC/401	संस्कृतव्याकरणलघुसिद्धान्तकौमुदी Sanskrit GrammarLaghusiddhāntakaumudī	4			4	400
20	SHA/H/SKT/7/DSC/402	संस्कृतसाहित्यं काव्यदीपिकाSanskrit Literature: Kāvyaḍīpikā	4			4	400
21	SHA/H/SKT/7/DSC/403	सांख्यदर्शनम्Sankhya-Darshan	4			4	400
22	SHA/H/SKT/7/DSC/404	वैदिकवाङ्मयम्Vedic Literature	4			4	400
23	SHA/H/SKT/7/DSC/405	संस्कृतभाषाविज्ञानम्SanskritLinguistics	4			4	400
24	SHA/H/SKT/8/DSC/406	संस्कृतशोधप्रविधिः Sanskrit Research Methodology	4			4	400
25	SHA/H/SKT/8/DSC/407	संस्कृतव्याकरणलघुसिद्धान्तकौमुदी Sanskrit Grammar :Laghusiddhāntakaumudī	4			4	400
26	SHA/H/SKT/8/DSC/408	संस्कृतसाहित्यं विशिष्टाध्ययनम्: काव्यदीपिका Specific Study of Sanskrit Literature: Kāvyaḍīpikā	4			4	400
27	SHA/H/SKT/8/DSC/409	संस्कृतसाहित्यं पद्यसाहित्यम्Sanskrit Literature Padyasāhityam	4			4	400
28	SHA/H/SKT/8/DSC/410	संस्कृतव्याकरणव्याकरणदर्शनम्Sanskrit GrammarVyākaraṇadarśanam	4			4	400
29	SHA/HWR/SKT/8/DSC/406	संस्कृतशोधप्रविधिः Sanskrit Research Methodology	4			4	400
30	SHA/HWR/SKT/8/DSC/407	संस्कृतव्याकरणलघुसिद्धान्तकौमुदी Sanskrit Grammar :Laghusiddhāntakaumudī	4			4	400
Minor Course (MIC)							
1	SHA/SM/SKT/1/MIC/101	श्रीमद्भगवद्गीतायाः परिचयःIntroduction to Srimad Bhagavad Gita	4			4	100
2	SHA/SM/SKT/1/MIC/102	गीतिकाव्यम् Geeti-Kavyam	4			4	100
3	SHA/SM/SKT/2/MIC/103	अर्थशास्त्रम्Artha-Shastram	4			4	100
4	SHA/SM/SKT/2/MIC/104	संस्कृतव्यावहारिक-शब्दकोशः Sanskrit Functional Dictionary	4			4	100
5	SHA/SM/SKT/3/MIC/201	आधुनिकसंस्कृतकथासाहित्यम् Modern Sanskrit Story Literature	4			4	200
6	SHA/SM/SKT/3/MIC/202	स्तोत्रसाहित्यम्Stotra-Sahityam	4			4	200

Sareh Kaur

7	SHA/SM/SKT/4/MIC/203	लौकिकसंस्कृतसुभाषितानि Lokik Sanskrit Proverbs	4		4	200
8	SHA/SM/SKT/4/MIC/204	स्मृतिसाहित्यम्Smriti-Sahityam	4		4	200
9	SHA/SM/SKT/5/MIC/301	चम्पूकाव्यम् Champu-Kavyam	4		4	300
10	SHA/SM/SKT/5/MIC/302	वैदिकसंस्कृतसुभाषितानि Vedic Sanskrit Proverbs	4		4	300
11	SHA/SM/SKT/5/MIC/303	आयुर्वेदस्य परिचयः सिद्धान्ताश्च	4		4	300
12	SHA/SM/SKT/6/MIC/304	संस्कृतसाहित्ये भारतीयसंस्कृतिः Indian Culture in Sanskrit Literature	4		4	300
13	SHA/SM/SKT/6/MIC/305	योगविज्ञानम्	4		4	400
14	SHA/SM/SKT/6/MIC/306	ज्योतिषं कर्मकाण्डं चJyotishamKarmakandam Cha	4		4	400
15	SHA/H/SKT/7/MIC/401	भारतीयवास्तुशास्त्रम् The Indian Architecture	4		4	400
16	SHA/H/SKT/7/MIC/402	गद्यसाहित्यम्Gadyasāhityam	4		4	400
17	SHA/H/SKT/8/MIC/403	संस्कृतव्याकरणं व्याकरणसिद्धान्तकौमुदी Sanskrit GrammarVyākaraṇasiddhāntakaumudī	4		4	400
18	SHA/H/SKT/8/MIC/404	साहित्यदर्पणः Sāhityadarpaṇaḥ	4		4	400
19	SHA/HWR/SKT/8/MIC/403	संस्कृतव्याकरणं व्याकरणसिद्धान्तकौमुदी Sanskrit GrammarVyākaraṇasiddhāntakaumudī	4		4	400
20	SHA/HWR/SKT/8/MIC/404	साहित्यदर्पणः Sāhityadarpaṇaḥ	4		4	400
Multidisciplinary Course (MDC)						
1	SHA/SM/SKT/1/MDC/101	योगपरिचयः योगाभ्यासश्चIntroduction to Yoga& Yoga Practice			3	100
2	SHA/SM/SKT/1/MDC/102	संस्कृत-गायनम्Sanskrit Singing			3	100
3	SHA/SM/SKT/2/MDC/103	वैदिकगणितम् Vedic Mathematics	3		3	100
4	SHA/SM/SKT/2/MDC/104	संस्कृतभाषायां पर्यावरणविज्ञानम् Environmental Sciencein Sanskrit	3		3	100
5	SHA/SM/SKT/3/MDC/ 201	श्रीमद्भगवद्गीतायां जीवनप्रबन्धनम् Life Management in Srimad Bhagavad Gita	3		3	200
6	SHA/SM/SKT/3/MDC/202	यज्ञविधि-शिक्षणम् Teaching Method of Yajyan	3		3	200
Ability-Enhancement Courses (AEC)						
1	SHA/SM/SKT/1/AEC/101	संस्कृत-भाषा दक्षता- 1 Proficiency in Sanskrit languages-I	2		2	100
2	SHA/SM/SKT/2/AEC/102	संस्कृत-भाषा दक्षता- 2 Proficiency in Sanskrit languages-II	2		2	100
3	SHA/SM/SKT/3/AEC/201	संस्कृत-भाषा दक्षता- 3 Proficiency in Sanskrit languages-III	2		2	200
4	SHA/SM/SKT/4/AEC/202	संस्कृत-भाषा दक्षता- 4 Proficiency in Sanskrit Languages-IV	2		2	200
Skill Enhancement Courses (SEC)						
1	SHA/SM/SKT/1/SEC/101	संस्कृत-गायनम्Sanskrit Singing			3	100
2	SHA/SM/SKT/2/SEC/102	प्राचीन-लिप्यभ्यासःAncient Script Practice			3	100
3	SHA/SM/SKT/3/SEC/201	संस्कृत-टङ्कणकौशलम्Sanskrit Typing Skills			3	200
4	SHA/SM/SKT/3/SEC/202	संस्कृत-पत्रकारिताSanskrit Media	2		2	200
5	SHA/SM/SKT/5/SEC/301	Internship*			4	300
6	SHA/SM/SKT/8/SEC/401	Research project/Dissertation*			12	400
Value-Added Courses (VAC)						
1	SHA/SM/SKT/1/VAC/101	भारतीय संस्कृति का परिचय Introduction to Indian Culture	2		2	100
2	SHA/SM/SKT/2/VAC/102	भारतीय ज्ञान परम्परा: वैदिक साहित्य Indian Knowledge Tradition: Vedic Literature	2		2	100
3	SHA/SM/SKT/3/VAC/201	भारतीय ज्ञान परम्परा : भारतीय दर्शन Indian Knowledge Tradition: Indian Philosophy	2		2	200
4	SHA/SM/SKT/4/VAC/202	भारतीय ज्ञान परम्परा : योग व आयुर्वेद Indian Knowledge Tradition: Yoga and Ayurveda	2		2	200

Notations used: L = Lecture. T = Tutorial and P = Practical.

Sareh Kaur

Table 3: Course code and Title along with the Credit details: 3-Year UG Degree (Bachelor of Shastri)SingleMajor, 4 Year UG Degree (Bachelor of Shastri-Honours) ,4 Year UG Degree (Bachelor of Shastri-Honourswith Research)

Semester wise Courses Details

Semester I							
Discipline Specific Courses (DSC)							
Sr. No.	Course Code	Course Title	L	P	Total	Marks	
1.	SHA/SM/SKT/1/DSC/101	व्याकरणम् VYAKARNAM	4	-	4	100	
2.	SHA/SM/SKT/1/DSC/102	साहित्यम्SAHITYAM	4	-	4	100	
Student can choose any one from followingMinor Courses (MIC)							
4.	SHA/SM/SKT/1/MIC/101	श्रीमद्भगवद्गीतायाः परिचयःIntroduction to Srimad Bhagavad Gita	4	-	4	100	
5.	SHA/SM/SKT/1/MIC/102	गीतिकाव्यम् Geeti-Kavyam	4	-	4	100	
Student can choose any one from followingMultidisciplinary Courses (MDC)							
6.	SHA/SM/SKT/1/MDC/101	योगपरिचयः योगाभ्यासश्च Introduction to Yoga& Yoga Practice	-	3	3	75	
7.	SHA/SM/SKT/1/MDC/102	संस्कृत-गायनम्Sanskrit Singing	-	3	3	75	
Ability-Enhancement Courses (AEC)							
8.	SHA/SM/SKT/1/AEC/101	To be selected from the Central Pool	2	-	2	50	
Skill Enhancement Courses (SEC)							
9.	SHA/SM/SKT/1/SEC/101	संस्कृत-गायनम्Sanskrit Singing	-	3	3	75	
Value-Added Courses VAC							
10	SHA/SM/SKT/1/VAC/101	To be selected from the Central Pool	2	-	2	50	
					Total	22	550

Semester II							
Discipline Specific Courses (DSC)							
Sr. No.	Course Code	Course Title	L	P	Total	Marks	
1.	SHA/SM/SKT/2/DSC/103	दर्शनम्DARSHANAM	4	-	4	100	
2.	SHA/SM/SKT/2/DSC/104	वैदिक-साहित्यम्VEDIC- SAHITYAM	4	-	4	100	
Student can choose any one from following Minor Courses (MIC)							
4.	SHA/SM/SKT/2/MIC/103	अर्थशास्त्रम्Artha-Shastram	4	-	4	100	
5.	SHA/SM/SKT/2/MIC/104	संस्कृतव्यावहारिक-शब्दकोशः Sanskrit Functional Dictionary	4	-	4	100	
Student can choose any one from following Multidisciplinary Courses (MDC)							
6.	SHA/SM/SKT/2/MDC/103	वैदिकगणितम् Vedic Mathematics	-	3	3	75	
7.	SHA/SM/SKT/2/MDC/104	संस्कृतभाषायां पर्यावरणविज्ञानम् Environmental Sciencein Sanskrit	-	3	3	75	
Ability-Enhancement Courses (AEC)							
8.	SHA/SM/SKT/2/AEC/102	To be selected from the Central Pool	2	-	2	50	
Skill Enhancement Courses (SEC)							
9.	SHA/SM/SKT/2/SEC/102	प्राचीन-लिप्यभ्यासःAncient Script Practice	-	3	3	75	
Value-Added Courses VAC							
10.	SHA/SM/SKT/2/VAC/102	To be selected from the Central Pool	2	-	2	50	
					Total	22	550

Suresh Kani

Semester III							
Discipline Specific Courses (DSC)							
Sr. No.	Course Code	Course Title	L	P	Total	Marks	
1.	SHA/SM/SKT/3/DSC/201	व्याकरणम् VYAKARNAM	4	-	4	100	
2.	SHA/SM/SKT/3/DSC/202	पद्यं रूपकं च PADYAM RUPAKAM CHA	4	-	4	100	
Student can choose any one from following Minor Courses (MIC)							
4.	SHA/SM/SKT/3/MIC/201	आधुनिकसंस्कृतकथासाहित्यम् Modern Sanskrit Story Literature	4	-	4	100	
5.	SHA/SM/SKT/3/MIC/202	स्तोत्रसाहित्यम् Stotra-Sahityam	4	-	4	100	
Student can choose any one from following Multidisciplinary Courses (MDC)							
6.	SHA/SM/SKT/3/MDC/201	श्रीमद्भगवद्गीतायां जीवनप्रबन्धनम् Life Management in Srimad Bhagavad Gita	-	3	3	75	
7.	SHA/SM/SKT/3/MDC/202	यज्ञविधि-शिक्षणम् Teaching Method of Yajnan	-	3	3	75	
Ability-Enhancement Courses (AEC)							
8.	SHA/SM/SKT/3/AEC/201	To be selected from the Central Pool	2	-	2	50	
Skill Enhancement Courses (SEC)							
9.	SHA/SM/SKT/4/SEC/201	संस्कृत-टङ्कणकौशलम् Sanskrit Typing Skills	-	3	3	75	
Value-Added Courses VAC							
	SHA/SM/SKT/2/VAC/102	To be selected from the Central Pool	2	-	2	50	
					Total	22	550

Semester IV							
Discipline Specific Courses (DSC)							
Sr. No.	Course Code	Course Title	L	P	Total	Marks	
1.	SHA/SM/SKT/4/DSC/203	निबन्धानुवादरचना NIBANDH-ANUVAD-RACHANA	4	-	4	100	
2.	SHA/SM/SKT/4/DSC/204	वैदिक-साहित्यम् VEDIC - SAHITYAM	4	-	4	100	
3.	SHA/SM/SKT/4/DSC/205	व्याकरणम् VYAKARNAM	4	-	4	100	
4.	SHA/SM/SKT/4/DSC/206	काव्यशास्त्रं नाट्यशास्त्रं च KAVYA-SHASTRAM NATYA-SHASTRAM CHA	4	-	4	100	
Student can choose any one from following Minor Courses (MIC)							
4.	SHA/SM/SKT/4/MIC/203	लौकिकसंस्कृतसुभाषितानि Lokik Sanskrit Proverbs	4	-	4	100	
5.	SHA/SM/SKT/4/MIC/204	स्मृतिसाहित्यम् Smriti-Sahityam	4	-	4	100	
Ability-Enhancement Courses (AEC)							
6.	SHA/SM/SKT/3/AEC/201	To be selected from the Central Pool	2	-	2	50	
Value-Added Courses (VAC)							
7.	SHA/SM/SKT/3/SEC/201	To be selected from the Central Pool	2	-	2	50	
					Total	24	600

Semester V							
Discipline Specific Courses (DSC)							
Sr. No.	Course Code	Course Title	L	P	Total	Marks	
1.	SHA/SM/SKT/5/DSC/301	अनुवाद-व्युत्पत्ति-कोशः च ANUVAD-VYUTPATTI-KOSH CHA	4	-	4	100	
2.	SHA/SM/SKT/5/DSC/302	कर्मकाण्डम् KARMAKANDAM	4	-	4	100	
3.	SHA/SM/SKT/5/DSC/303	पुरालिपिविज्ञानं पाण्डुलिपिविज्ञानं च Paleography and Manuscriptology	4	-	4	100	
	SHA/SM/SKT/5/DSC/304	संस्कृतव्याकरणशास्त्रपरम्परा Sanskrit Grammatical Tradition	4	-	4	100	
Student can choose any one from following Minor Courses (MIC)							
4.	SHA/SM/SKT/5/MIC/301	चम्पूकाव्यम् Champu-Kavyam	4	-	4	100	
5.	SHA/SM/SKT/5/MIC/302	वैदिकसंस्कृतसुभाषितानि Vedic Sanskrit Proverbs	4	-	4	100	
6.	SHA/SM/SKT/5/MIC/303	आयुर्वेदस्य परिचयः सिद्धान्ताश्च	4	-	4	100	
Skill Enhancement Courses (SEC)							
7.	SHA/SM/SKT/5/SEC/301	Internship@4 credits#		4	4	100	
					Total	24	600

Suresh Kari...

Semester VI							
Discipline Specific Courses (DSC)							
Sr. No.	Course Code	Course Title	L	P	Total	Marks	
1.	SHA/SM/SKT/6/DSC/305	संस्कृतकाव्यशास्त्रीयपरम्परा Sanskrit Poetic Tradition	4	-	4	100	
2.	SHA/SM/SKT/6/DSC/306	भारतीयामिलेखविज्ञानम् Indian Inscriptology	4	-	4	100	
3.	SHA/SM/SKT/6/DSC/307	दर्शनशास्त्रम् Darshan-Shastra	4	-	4	100	
	SHA/SM/SKT/6/DSC/308	वैदिकवाङ्मयम् Vedic Literature	4	-	4	100	
Student can choose any one from following Minor Courses (MIC)							
4.	SHA/SM/SKT/6/MIC/304	संस्कृतसाहित्ये भारतीयसंस्कृतिः Indian Culture in Sanskrit Literature	4	-	4	100	
5.	SHA/SM/SKT/6/MIC/305	योगविज्ञानम्	4	-	4	100	
6.	SHA/SM/SKT/6/MIC/306	ज्योतिषं कर्मकाण्डं च Jyotisham Karmakandam Cha	4	-	4	100	
					Total	20	500

Semester VII							
Discipline Specific Courses (DSC)							
Sr. No.	Course Code	Course Title	L	P	Total	Marks	
1.	SHA/H/SKT/7/DSC/401	संस्कृतव्याकरणलघुसिद्धान्तकौमुदी Sanskrit Grammar Laghusiddhāntakaumudī	4	-	4	100	
2.	SHA/H/SKT/7/DSC/402	संस्कृतसाहित्यंकाव्यदीपिका Sanskrit Literature: Kāvyaḍīpikā	4	-	4	100	
3.	SHA/H/SKT/7/DSC/403	सांख्यदर्शनम् Sankhya-Darshan	4	-	4	100	
4.	SHA/H/SKT/7/DSC/404	वैदिकवाङ्मयम् Vedic Literature	4	-	4	100	
5.	SHA/H/SKT/7/DSC/405	संस्कृतभाषाविज्ञानम् Sanskrit Linguistics	4	-	4	100	
Student can choose any one from following Minor Courses (MIC)							
6.	SHA/H/SKT/7/MIC/401	भारतीयवास्तुशास्त्रम् The Indian Architecture	4	-	4	100	
7.	SHA/H/SKT/7/MIC/402	गद्यसाहित्यम् Gadyasāhityam	4	-	4	100	
					Total	20	600

Semester VIII(4yr UG Hon.)							
Discipline Specific Courses (DSC)							
Sr. No.	Course Code	Course Title	L	P	Total	Marks	
1.	SHA/H/SKT/8/DSC/406	संस्कृतशोधप्रविधिः Sanskrit Research Methodology	4	-	4	100	
2.	SHA/H/SKT/8/DSC/407	संस्कृतव्याकरणलघुसिद्धान्तकौमुदी Sanskrit Grammar :Laghusiddhāntakaumudī	4	-	4	100	
3.	SHA/H/SKT/8/DSC/408	संस्कृतसाहित्यं विशिष्टाध्ययनम्: काव्यदीपिका Specific Study of Sanskrit Literature: Kāvyaḍīpikā	4	-	4	100	
4.	SHA/H/SKT/8/DSC/409	संस्कृतसाहित्यं पद्यसाहित्यम् Sanskrit Literature Padyasāhityam	4	-	4	100	
5.	SHA/H/SKT/8/DSC/410	संस्कृतव्याकरणं व्याकरणदर्शनम् Sanskrit Grammar Vyākaraṇadarśanam	4	-	4	100	
Student can choose any one from following Minor Courses (MIC)							
6.	SHA/H/SKT/8/MIC/403	संस्कृतव्याकरणं व्याकरणसिद्धान्तकौमुदी Sanskrit Grammar Vyākaraṇasiddhāntakaumudī	4	-	4	100	
7.	SHA/H/SKT/8/MIC/404	साहित्यदर्पणः Sāhityadarpaṇaḥ	4	-	4	100	
					Total	24	600

Suresh Kari...

Semester VIII (4yr UG Hon. with Research)						
Discipline Specific Courses (DSC)						
Sr. No.	Course Code	Course Title	L	P	Total	Marks
1.	SHA/HWR/SKT/8/DSC/406	संस्कृतशोधप्रविधि: Sanskrit Research Methodology	4	-	4	100
2.	SHA/HWR/SKT/8/DSC/407	संस्कृतव्याकरणलघुसिद्धान्तकौमुदी Sanskrit Grammar :Laghusiddhāntakaumudī	4	-	4	100
Student can choose any one from following Minor Courses (MIC)						
3.	SHA/HWR/SKT/8/MIC/403	संस्कृतव्याकरणव्याकरणसिद्धान्तकौमुदी Sanskrit GrammarVyākaraṇasiddhāntakaumudī	4	-	4	100
4.	SHA/HWR/SKT/8/MIC/404	साहित्यदर्पणः Sāhitya darpaṇaḥ	4	-	4	100
Skill Enhancement Courses (SEC)						
5.	SHA/HWR/SKT/8/SEC/401	Research project/ Dissertation@ 12 credits		12	12	300
			Total		24	600

Table 4: Courses and Credit Scheme of 3-Year UG Degree (Bachelor of Shastri) Single Major, 4 Year UG Degree (Bachelor of Shastri-Honours) ,4 Year UG Degree (Bachelor of Shastri-Honours with Research)

Discipline Specific Course(DSC)			Duration of Examination (Hours)	Maximum Marks		
Sr. No.	Course Code	Course Title		IA	EA	Total
1	SHA/SM/SKT/1/DSC/101	व्याकरणम् VYAKARNAM	3	30	70	100
2	SHA/SM/SKT/1/DSC/102	साहित्यम् SAHITYAM	3	30	70	100
3	SHA/SM/SKT/2/DSC/103	दर्शनम् DARSHANAM	3	30	70	100
4	SHA/SM/SKT/2/DSC/104	वैदिक-साहित्यम् VEDIC- SAHITYAM	3	30	70	100
5	SHA/SM/SKT/3/DSC/201	व्याकरणम् VYAKARNAM	3	30	70	100
6	SHA/SM/SKT/3/DSC/202	पद्यं रूपकं च PADYAM RUPAKAM CHA	3	30	70	100
7	SHA/SM/SKT/4/DSC/203	निबन्धानुवादाचरनानिबन्धानुवाद-रचाना	3	30	70	100
8	SHA/SM/SKT/4/DSC/204	वैदिक-साहित्यम् VEDIC - SAHITYAM	3	30	70	100
9	SHA/SM/SKT/4/DSC/205	व्याकरणम् VYAKARNAM	3	30	70	100
10	SHA/SM/SKT/4/DSC/206	काव्यशास्त्रं नाट्यशास्त्रं च KAVYA-SHASTRAM NATYA-SHASTRAM CHA	3	30	70	100
11	SHA/SM/SKT/5/DSC/301	अनुवाद-व्युत्पत्ति-कोशः च ANUVAD-VYUTPATTI-KOSH CHA	3	30	70	100
12	SHA/SM/SKT/5/DSC/302	कर्मकाण्डम् KARMAKANDAM	3	30	70	100
13	SHA/SM/SKT/5/DSC/301	पुरालिपिविज्ञानं पाण्डुलिपिविज्ञानं च Paleography and Manuscriptology	3	30	70	100
14	SHA/SM/SKT/5/DSC/302	संस्कृतव्याकरणशास्त्रपरम्परा Sanskrit Grammatical Tradition	3	30	70	100
15	SHA/SM/SKT/5/DSC/303	संस्कृतकाव्यशास्त्रीयपरम्परा Sanskrit Poetic Tradition	3	30	70	100
16	SHA/SM/SKT/6/DSC/304	भारतीयाम्लिखितविज्ञानम् Indian Inscriptology	3	30	70	100
17	SHA/SM/SKT/6/DSC/305	दर्शनशास्त्रम् Darshan-Shastra	3	30	70	100
18	SHA/SM/SKT/6/DSC/306	वैदिकवाङ्मयम् Vedic Literature	3	30	70	100
19	SHA/H/SKT/7/DSC/401	संस्कृतव्याकरणलघुसिद्धान्तकौमुदी Sanskrit Grammar Laghusiddhāntakaumudī	3	30	70	100
20	SHA/H/SKT/7/DSC/402	संस्कृतसाहित्यकाव्यदीपिका Sanskrit Literature: Kāvya dipikā	3	30	70	100
21	SHA/H/SKT/7/DSC/403	सांख्यदर्शनम् Sankhya-Darshan	3	30	70	100
22	SHA/H/SKT/7/DSC/404	वैदिकवाङ्मयम् Vedic Literature	3	30	70	100
23	SHA/H/SKT/7/DSC/405	संस्कृतभाषाविज्ञानम् Sanskrit Linguistics	3	30	70	100
24	SHA/H/SKT/8/DSC/406	संस्कृतशोधप्रविधि: Sanskrit Research Methodology	3	30	70	100

Suresh K. ...

25	SHA/H/SKT/8/DSC/407	संस्कृतव्याकरणलघुसिद्धान्तकौमुदी Sanskrit Grammar :Laghusiddhāntakaumudī	3	30	70	100
26	SHA/H/SKT/8/DSC/408	संस्कृतसाहित्यं विशिष्टाध्ययनम्: काव्यदीपिका Specific Study of Sanskrit Literature: Kāvyaḍīpikā	3	30	70	100
27	SHA/H/SKT/8/DSC/409	संस्कृतसाहित्यंपद्यसाहित्यम्Sanskrit Literature Padyasāhityam	3	30	70	100
28	SHA/H/SKT/8/DSC/410	संस्कृतव्याकरणव्याकरणदर्शनम्Sanskrit GrammarVyākaraṇadarśanam	3	30	70	100
29	SHA/HWR/SKT/8/DSC/406	संस्कृतशोधप्रविधि: Sanskrit Research Methodology	3	30	70	100
30	SHA/HWR/SKT/8/DSC/407	संस्कृतव्याकरणलघुसिद्धान्तकौमुदी Sanskrit Grammar :Laghusiddhāntakaumudī	3	30	70	100

Minor Courses (MIC)

1	SHA/SM/SKT/1/MIC/101	श्रीमद्भगवद्गीतायाः परिचयःIntroduction to Srimad Bhagavad Gita	2	15	35	50
2	SHA/SM/SKT/1/MIC/102	गीतिकाव्यम् Geeti-Kavyam	2	15	35	50
3	SHA/SM/SKT/2/MIC/103	अर्थशास्त्रम्Artha-Shastram	2	15	35	50
4	SHA/SM/SKT/2/MIC/104	संस्कृतव्यावहारिक-शब्दकोशः Sanskrit Functional Dictionary	2	15	35	50
5	SHA/SM/SKT/3/MIC/201	आधुनिकसंस्कृतकथासाहित्यम् Modern Sanskrit Story Literature	3	30	70	100
6	SHA/SM/SKT/3/MIC/202	स्तोत्रसाहित्यम्Stotra-Sahityam	3	30	70	100
7	SHA/SM/SKT/4/MIC/203	लौकिकसंस्कृतसुभाषितानि Lokik Sanskrit Proverbs	3	30	70	100
8	SHA/SM/SKT/4/MIC/204	स्मृतिसाहित्यम्Smriti-Sahityam	3	30	70	100
9	SHA/SM/SKT/5/MIC/301	चम्पूकाव्यम् Champu-Kavyam	3	30	70	100
10	SHA/SM/SKT/5/MIC/302	वैदिकसंस्कृतसुभाषितानि Vedic Sanskrit Proverbs	3	30	70	100
11	SHA/SM/SKT/5/MIC/303	आयुर्वेदस्य परिचयः सिद्धान्ताश्च	3	30	70	100
12	SHA/SM/SKT/6/MIC/304	संस्कृतसाहित्ये भारतीयसंस्कृतिः Indian Culture in Sanskrit Literature	3	30	70	100
13	SHA/SM/SKT/6/MIC/305	योगविज्ञानम्	3	30	70	100
14	SHA/SM/SKT/6/MIC/306	ज्योतिषं कर्मकाण्डं चJyotishamKarmakandam Cha	3	30	70	100
15	SHA/H/SKT/7/MIC/401	भारतीयवास्तुशास्त्रम् The Indian Architecture	3	30	70	100
16	SHA/H/SKT/7/MIC/402	गद्यसाहित्यम्Gadyasāhityam	3	30	70	100
17	SHA/H/SKT/8/MIC/403	संस्कृतव्याकरणव्याकरणसिद्धान्तकौमुदी Sanskrit GrammarVyākaraṇasiddhāntakaumudī	3	30	70	100
18	SHA/H/SKT/8/MIC/404	साहित्यदर्पणः Sāhityadarpaṇaḥ	3	30	70	100
19	SHA/HWR/SKT/8/MIC/403	संस्कृतव्याकरणव्याकरणसिद्धान्तकौमुदी Sanskrit GrammarVyākaraṇasiddhāntakaumudī	3	30	70	100
20	SHA/HWR/SKT/8/MIC/404	साहित्यदर्पणः Sāhityadarpaṇaḥ	3	30	70	100

Multidisciplinary Courses (MDC)

1	SHA/SM/SKT/1/MDC/101	योगपरिचयः योगाभ्यासश्च Introduction to Yoga& Yoga Practice	3	25	50	75
2	SHA/SM/SKT/1/MDC/102	संस्कृत-गायनम्Sanskrit Singing	3	25	50	75
3	SHA/SM/SKT/2/MDC/103	वैदिकगणितम् Vedic Mathematics	3	25	50	75
4	SHA/SM/SKT/2/MDC/104	संस्कृतभाषायां पर्यावरणविज्ञानम् Environmental Sciencein Sanskrit	3	25	50	75
5	SHA/SM/SKT/3/MDC/ 201	श्रीमद्भगवद्गीतायां जीवनप्रबन्धनम् Life Management in Srimad Bhagavad Gita	3	25	50	75
6	SHA/SM/SKT/3/MDC/202	यज्ञविधि-शिक्षणम् Teaching Method of Yajyan	3	25	50	75

Ability Enhancement Course (AEC)

1	SHA/SM/SKT/1/AEC/101	संस्कृत-भाषा दक्षता- 1 Proficiency in Sanskrit languages-I	2	15	35	50
2	SHA/SM/SKT/2/AEC/102	संस्कृत-भाषा दक्षता- 2 Proficiency in Sanskrit languages-II	2	15	35	50

Sareh Kaur

3	SHA/SM/SKT/3/AEC/201	संस्कृत-भाषा दक्षता- 3 Proficiency in Sanskrit languages-III	2	15	35	50
4	SHA/SM/SKT/4/AEC/202	संस्कृत-भाषा दक्षता- 4 Proficiency in Sanskrit Languages-IV	2	15	35	50
Skill Enhancement Courses (SEC)/						
1	SHA/SM/SKT/1/SEC/101	संस्कृत-गायनम्Sanskrit Singing	3	25	50	75
2	SHA/SM/SKT/2/SEC/102	प्राचीन-लिप्यभ्यासःAncient Script Practice	3	25	50	75
3	SHA/SM/SKT/3/SEC/201	संस्कृत-टङ्कणकौशलम्Sanskrit Typing Skills	3	25	50	75
4	SHA/SM/SKT/4/SEC/202	संस्कृत-पत्रकारिताSanskrit Media	3	25	50	75
5	SHA/SM/SKT/5/SEC/301	Internship*	3			100
6	SHA/SM/SKT/8/SEC/401	Research project/Dissertation*	3			300
Value-Added Courses (VAC)						
1	SHA/SM/SKT/1/VAC/101	भारतीय संस्कृति का परिचय Introduction to Indian Culture	2	15	35	50
2	SHA/SM/SKT/2/VAC/102	भारतीय ज्ञान परम्परा: वैदिक साहित्य Indian Knowledge Tradition: Vedic Literature	2	15	35	50
3	SHA/SM/SKT/3/VAC/201	भारतीय ज्ञान परम्परा : भारतीय दर्शन Indian Knowledge Tradition: Indian Philosophy	2	15	35	50
4	SHA/SM/SKT/4/VAC/202	भारतीय ज्ञान परम्परा : योग व आयुर्वेद Indian Knowledge Tradition: Yoga and Ayurveda	2	15	35	50

Suresh Kaur

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Semester	I
Name of Course	व्याकरणम् VYAKARNAM
Course Code	SHA/SM/SKT/1/DSC/101
Total Credits	04
Total Marks	100
Internal Assessment	30
Theory	70
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- संस्कृतवर्णमालायाः वर्णोच्चारणस्य च अवबोधः।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- संस्कृतवर्णोच्चारणज्ञानं भविष्यति।

पाठ्यवस्तु (Content)

- घटकम् 1. लघुसिद्धान्तकौमुदी - संज्ञाप्रकरणम्
घटकम् 2. लघुसिद्धान्तकौमुदी - संधिप्रकरणम्
घटकम् 3. लघुसिद्धान्तकौमुदी - अजन्तप्रकरणम् (त्रिषु लिङ्गेषु)
घटकम् 4. लघुसिद्धान्तकौमुदी - हलन्तप्रकरणम् (त्रिषु लिङ्गेषु)

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषामाध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- लघुसिद्धान्तकौमुदी , व्याख्याकार-धरानन्द शास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास , दिल्ली।
- लघुसिद्धान्तकौमुदी , व्याख्याकार-भीमसेनशास्त्री, भैमीप्रकाशन , दिल्ली।
- लघुसिद्धान्तकौमुदी, श्री विश्वनाथशास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास पब्लिशर्स, 2002।
- लघुसिद्धान्तकौमुदी ('बालमनोरमा' 'सुधा' टीका संवलित) पण्डित सदाशिवशास्त्री, चौखम्बा संस्कृत सीरीज़ आफिस, वाराणसी , 2001।
- लघुसिद्धान्तकौमुदी, व्याख्याकार-गोविन्दाचार्य, चौखम्बा प्रकाशन, 2010

Suresh Kaur

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

Course wise Content Details for Undergraduate Programme

Suresh Kumar

**Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Semester	I
Name of Course	साहित्यम् SAHITYAM
Course Code	SHA/SM/SKT/1/DSC/102
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

अभिज्ञानशाकुन्तलं नाटकस्य कथावस्तु विषये ज्ञानम्।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

कथावस्तु, पात्राणां परिचयः च अवबोधनम्।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटकम् 1. अभिज्ञानशाकुन्तलम् : 1 – 4 अङ्काः (श्लोकव्याख्या)

घटकम् 2. अभिज्ञानशाकुन्तलस्य अध्ययनम्:

- कविपरिचयः
- नाटकपरिचयः – कथावस्तु, पात्राणां परिचयः (दुष्यन्तः, शकुन्तला, कण्वः, सर्वदमनश्च), अङ्कानुसारं सारांश - लेखनम्
- अभिज्ञानशाकुन्तले प्रयुक्तसूक्तीनामध्ययनम्

घटकम् 3. महाभारतम् – यक्षयुधिष्ठिरसंवादः (वनपर्व 313 अध्यायः, श्लोकसंख्या – 38-133)

घटकम् 4. वाल्मीकि-रामायणम् – बालकाण्डम् (प्रथमो सर्गः)

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषामाध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- अभिज्ञानशाकुन्तलम्, डा. कृष्णमणि त्रिपाठी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

Saxena

- अभिज्ञानशाकुन्तलम्, आचार्य धुरन्धर शास्त्री, भारतीय विद्या संस्थान, 2015।
- अभिज्ञानशाकुन्तलम्, प्रो. वसन्तकुमार, राष्ट्रिय-संस्कृत-संस्थानम्, दिल्ली।
- वाल्मीकि-रामायणम् – बालकाण्डम्(प्रथमो सर्गः)
- यक्ष-युधिष्ठिर-संवाद, डा. ऊर्मिला रुस्तगी, जे. पी पब्लिशिंग हाउस, दिल्ली, 2009।

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	2.5	3	2.5	3	3
LO 2	2.5	3	2.5	3	3
LO 3	2.75	3	3	2.75	2.5
LO 4	2.75	3	3	2.75	2.5
Average	2.62	3	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	2.5	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	2.5	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	2.75	3	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	2.5	3	2.5	3	3	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 2	2.5	3	2.5	3	3	2.5	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	2.75	3	3	2.75	2.5	2.5	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	2.75	3	3	2.75	2.5	3	3	3	2	3	2	2.5	2
Average	2.62	3	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	2	3	2	2.5	2.37

Course wise Content Details for Undergraduate Programme

Saxena

**Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Semester	II
Name of Course	दर्शनम् DARSHANAM
Course Code	SHA/SM/SKT/2/DSC/103
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

सांख्य-तर्क-योग दर्शनानां सामान्यज्ञानं भविष्यति ।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

सांख्य-तर्क-योग दर्शनेषु प्रतिपादितानांपदार्थ-प्रमाण-गुणादीनाम् अवबोधः भवति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटकम् 1. सांख्यकारिका – सान्ख्यव्याख्या (1-30 कारिकाः)

घटकम् 2. तर्कसंग्रहः (अन्नम्भट्टविरचितः)

घटकम् 3. योगसूत्रम् (समाधिपादः)

घटकम् 4. घटकत्रयाधारितप्रश्नाः

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः –

- सांख्यकारिका, गजाननशास्त्री मुसलगाँवकरः ।
- सांख्यकारिका, रामकृष्णाचार्य ।
- सांख्यकारिका, व्याख्याकार - ब्रजमोहन चतुर्वेदी ।
- सांख्यसिद्धान्त, आचार्य उदयवीर शास्त्री ।
- सांख्य दर्शन का इतिहास, आचार्य उदयवीर शास्त्री ।

Saxena

- पातञ्जलयोगदर्शनम्, सुरेशचन्द्र श्रीवास्तव, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशनम्, वाराणसी, १९९३।
- पातञ्जलयोगदर्शनम्, स्वामी हरिहरानन्द ' आरण्यक ', मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली।
- पातञ्जलयोगदर्शनम्, ब्रह्मलीन मुनि, चौखम्बा, वाराणसी।
- योगदर्शनम्, डा. सत्यपति जी परिव्राजक, दर्शन योग महाविद्यालय, रोजड, गुजरात।
- योगसूत्रम्, रमाशङ्कर त्रिपाठी, कृष्णदास अकादमी, १९८५।
- भारतीय दर्शन, बलदेव उपाध्याय।
- भारतीय दर्शन का इतिहास, एस. एन. दासगुप्ता।
- भारतीय दर्शन की रूपरेखा, एम. हिरियन्ना।
- भारतीय दर्शन, उमेशमिश्रः।
- तर्कसंग्रहः,

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

- **CO-PO Matrix:**

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

Suresh K. K.

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Semester	II
Name of Course	वैदिक-साहित्यम्VEDIC- SAHITYAM
Course Code	SHA/SM/SKT/2/DSC/104
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

वेदाध्ययनपूर्वकं सत्य-असत्यान्वेषणस्य प्रवृत्तेः सम्बर्धनम् ।
वेदेषु वर्णितानां विषयाणाम् आधुनिकतायाः सन्दर्भे अवगमनम् ।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

ऋग्वेदस्य मौलिक्याः अवधारणायाः परिचयो भविष्यति ।
वैदिकदेवतानां वैदिकज्ञानस्य विशेषतया सृष्टिसंरचनायाः वैदिकी सभ्यतायाः च परिचयः ।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटकम् 1. संहितानां परिचयः – ऋक्-यजु-साम-अथर्व-संहिताश्च
घटकम् 2. मन्त्राणां व्याख्या- अग्निः(1.1), पुरुषः(10.90), शिवसंकल्पः
(यजु. चतुर्विंशततमोऽध्यायः), संज्ञानसूक्तम्
घटकम् 3. ब्राह्मणारण्यकानां सामान्यपरिचयः
घटकम् 4. उपनिषदां परिचयः – ऋक्-यजु-साम-अथर्व-संहितानां उपनिषदां परिचयः ।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- संस्कृतसाहित्य का इतिहास , वाचस्पति गैरोला , चौखम्बा विद्याभवनम् वाराणसी ।

Saxena

- संस्कृतसाहित्य का इतिहास , उमाशङ्करऋषिः ।
- वैदिक साहित्य का इतिहास , डा. कर्णसिंह , साहित्यभण्डार , मेरठ ।
- संस्कृत साहित्य का समीक्षात्मक इतिहास, डा. कपिलदेव द्विवेदी ।
- वैदिकवाङ्मय का बृहद् इतिहास (खण्ड १-३) , पण्डित भगवद्दत्त , दिल्ली ।
- ऋग्वेदीय सूक्तसंग्रह , डा.वेदप्रकाश उपाध्याय अनुराग प्रकाशन, इलाहाबाद ।
- ऋक्सूक्तसंग्रह, कृष्ण कुमार एवं हरिदत्त शास्त्री, साहित्यभण्डार, मेरठ ।

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

Course wise Content Details for Undergraduate Programme Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major

Suresh Kaur

Discipline-Specific Courses (DSC)

Semester	III
Name of Course	व्याकरणम् VYAKARNAM
Course Code	SHA/SM/SKT/3/DSC/201
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- संस्कृतव्याकरणस्य वैज्ञानिकस्वरूपस्य ज्ञानम् ।
- पाणिनीय-व्याकरणस्य परिचयसम्पादनम् ।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- 1 भ्वादिगणस्थानां धातूनां रूपसिद्धिज्ञानं प्रकृतिप्रत्ययानां च ज्ञानम्।
- 2 भ्वादिगणस्थानां धातूनां रूपसिद्धिज्ञानं प्रकृतिप्रत्ययानां च ज्ञानम्।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटकम् .1वरदराज :लघुसिद्धांतकौमुदी(रूपसिद्धिश्च सूत्रव्याख्या) भ्वादिगणः -

घटकम् .2वरदराज (रूपसिद्धिश्च सूत्रव्याख्या) चुरादिगणपर्यन्तम् अदादिगणतः - लघुसिद्धांतकौमुदी :

घटकम् .3वरदराज -आत्मनेपद-परस्मैपद-नामधातु-यङ्लुक-यङन्त-सन्नन्त-ण्यन्त - लघुसिद्धांतकौमुदी : भावकर्म-कर्मकर्तृ च प्रक्रिया-लकारार्थ-

घटकम् .4लिंगानुशासनम् (च रूपसिद्धिः सूत्रव्याख्या)

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- लघुसिद्धान्तकौमुदी ,व्याख्याकार-धरानन्द शास्त्री , मोतीलाल बनारसीदास ,दिल्ली।
- लघुसिद्धान्तकौमुदी , व्याख्याकार-भीमसेनशास्त्री , भैमीप्रकाशन , दिल्ली।
- कारकप्रकरणम् , श्रीनिवासशास्त्री , साहित्यभण्डार, मेरठ।

Saxena

- लघुसिद्धान्तकौमुदी, श्री विश्वनाथशास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास पब्लिशर्स, 2002।
- लघुसिद्धान्तकौमुदी(‘बालमनोरमा’ ‘सुधा’ टीका संवलिता)पण्डित सदाशिवशास्त्री, चौखम्बा संस्कृत सीरीज़ आफिस, वाराणसी , 2001।
- लघुसिद्धान्तकौमुदी, व्याख्याकार-गोविन्दाचार्य, चौखम्बा प्रकाशन, 2010

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major**

Suresh Kumar

Discipline-Specific Courses (DSC)

Semester	III
Name of Course	पद्यं रूपकं च PADYAM RUPAKAM CHA
Course Code	SHA/SM/SKT/3/DSC/202
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- साहित्यानुसारं सामाजिकी चेतनायाः पुनः स्थापनम् ।
- अन्तःशास्त्रीयाध्ययनस्य प्रवृत्तेः विकासः ।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- 1 सम्बन्धितासु रचनासु व्यक्तस्य सामाजिक-राजनैतिक-सांस्कृतिकमूल्यानां च ज्ञानं भविष्यति।
- 2 संस्कृतस्य नाट्यविधायाः नाट्यशास्त्रीयं स्वरूपं ज्ञास्यन्ति ।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटकम् .1श्रीहर्षः(प्रथम)नैषधीयचरितमम् -ः सर्गःवैशि कविपरिचयः ,सूक्तिव्याख्या ,श्लोकव्याख्या - (षट्चं च सर्गस्य ,
। सारः

घटकम् .2माघः वैशि कविपरिचयः ,सूक्तिव्याख्या ,श्लोकव्याख्या - (सर्गः प्रथमः)शिशुपालवधम् –षट्चं च सारः सर्गस्य ,।

घटकम् .3 भवभूतिः- 1)उत्तररामचरितम् -3 अङ्काःवैशि कविपरिचयः ,सूक्तिव्याख्या ,श्लोकव्याख्या - (षट्चं च अङ्कानां ,
। सारः

घटकम् .4मेघदूतम् कविपरिचयः ,सूक्तिव्याख्या ,श्लोकव्याख्या - पूर्वमेघपर्यन्तम् –।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते।ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताःप्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- नैषधीयचरितम् ,शेष कृष्ण शर्मा 'रेग्मी' ।
- नैषधीयचरितम् , निर्णयसागर प्रेस , मुम्बई ।
- नैषधीयचरितम् , मोहनदेव पंत , मोतीलाल बनारसीदास , दिल्ली ।
- नैषधीयचरितम् , सूर्यदेव शास्त्री , चौखम्बा ओरियान्टालिया , वाराणसी ।

Saxena

- शिशुपालवधम्, व्याख्याकार – आद्याप्रसाद मिश्र , अक्षयवट प्रकाशन , इलाहाबाद ।
- शिशुपालवधम्, व्याख्याकार – रामजीलाल शर्मा, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी, 2012 ।
- शिशुपालवधम्, पण्डित हरगोविन्दशास्त्री, चौखम्बा विद्या भवन, 2013 ।
- उत्तररामचरितम् , आनन्दस्वरूपः , डा. जनार्दनशास्त्री पाण्डेय ,मोतीलाल बनारसीदास , दिल्ली ।
- उत्तररामचरितम् , डा. रमाकान्त त्रिपाठी ,चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन , वाराणसी ।

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Suresh Kumar

Semester	IV
Name of Course	निबन्धानुवादरचना NIBANDH-ANUVAD-RACHANA
Course Code	SHA/SM/SKT/4/DSC/203
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- पाणिनीयव्याकरणानुसारं सज्ञासूत्राणां कारकविभक्तीनां च अवबोधः।
- कारकविभक्तीनां परिचयसम्पादनम्।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- कारकविभक्तीनां ज्ञानम् अवबोधसामर्थ्यं च भविष्यति।
- निबन्ध रचनायाः ज्ञानम् अवबोधसामर्थ्यं च भविष्यति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटकम् 1. कारकप्रकरणम् - सिद्धान्तकौमुद्यानुसारम्

घटकम् 2. शब्दरूपाणि- रचनानुवादकौमुद्यानुसारम् ।

धातुरूपाणि च(लट् – लोट् – लृट् – लङ् – विधिलिङ्) – रचनानुवादकौमुद्यानुसारम् ।

घटकम् 3. अपठितानां पद्यानां गद्यानां च अनुवादः ।

घटकम् 4. निबन्धरचना -वेद –व्याकरण-साहित्य-दर्शनसम्बद्धाः च निबन्धाः ।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः –

- संस्कृतशिक्षण सरणी , आचार्य राम शास्त्री , परिमल पब्लिकेशन , दिल्ली ।
- प्रौढरचनानुवादकौमुदी , डा. कपिलदेव द्विवेदी , विश्वविद्यालय प्रकाशन , वाराणसी ।
- रचनानुवादकौमुदी , डा. कपिलदेव द्विवेदी , विश्वविद्यालय प्रकाशन , वाराणसी ।
- प्रौढनिबन्धसौरभम् , पं. विश्वनाथ मिश्र , हंसा प्रकाशन , जयपुर ।

Sareh Kaur

- निबन्धशतकम् , ,डा. कपिलदेव द्विवेदी , विश्वविद्यालय प्रकाशन ,वाराणसी ।
- संस्कृतव्यवहार -वाक्यावलि: डा. अमिता आर्या ।
- प्रथमा दीक्षा, राष्ट्रीय- संस्कृत- संस्थानम् , दिल्ली ।
- द्वितीया दीक्षा, राष्ट्रीय- संस्कृत- संस्थानम् , दिल्ली ।

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Suresh Kumar

Semester	IV
Name of Course	वैदिक-साहित्यम्VEDIC - SAHITYAM
Course Code	SHA/SM/SKT/4/DSC/204
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- वेदाध्ययनपूर्वकं सत्य-असत्यान्वेषणस्य प्रवृत्तेः सम्बर्धनम् ।
- वैदिकसाहित्ये निहितस्य भारतीयज्ञानविज्ञानस्य अध्ययनेन तस्य वैज्ञानिकतायाः ज्ञानम् ।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

1. ऋग्वेदस्य मौलिक्यावधारणायाः परिचयो भविष्यति ।
2. वैदिकदेवतानां वैदिकज्ञानस्य विशेषतया सृष्टिसंरचनायाः वैदिकी सभ्यतायाः च परिचयः ।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटकम् 1. ऋग्वेदस्य सूक्तानि - मरुत् , (1.85)विष्णुः , (1.154)अग्निः , (1.143)इन्द्रः , (2.12)रुद्रः (2.33)

घटकम् 2. ऋग्वेदस्य सूक्तानि , (6.53) पूषा-वरुणः , (7.86)वाक् , (10.125)उषा , (4.51)पर्जन्य (5.83)

घटकम् 3. निरुक्तम् 1 - & 2 अध्यायौ

घटकम् 4. वैदिकव्याकरण-मस्वरितः , अनुदात्तः , उदात्तः , सामान्यपरिचयः प्रमुखांलकाराणां सहितं-लेट् , सुबन्तः , सन्धिः- ।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- ऋग्वेदीय सूक्तसंग्रह , डा. वेदप्रकाश उपाध्याय, अनुराग प्रकाशन , इलाहाबाद ।
- ऋक्सूक्तसंग्रह, कृष्ण कुमार एवं हरिदत्त शास्त्री , साहित्यभण्डार , मेरठ ।
- यास्कप्रणीतं निरुक्तम् , कपिलदेव शास्त्री , साहित्यभण्डार मेरठ ।
- एकादशोपनिषद् , सत्यव्रतसिद्धान्तालंकार , विजयकृष्ण लखनपाल , ग्रेटर कैलाश , नईदिल्ली।

Saxena

- निरुक्त मीमांसा, पं. शिवनारायण शास्त्री, परिमल प्रकाशन, 1972।
- ऋक्सूक्तमणिमाला, डॉ. ब्रज बिहारी चौबे, कात्यायन वैदिक साहित्य प्रकाशन, 2010।
- वैदिकवाङ्मयस्येतिहासः, आचार्य जगदीशचन्द्र मिश्र, चौखम्बा सुरभारती नई दिल्ली।
- निरुक्तशास्त्रम्, भगवद्दत्त रिसर्चस्कॉलर, वेद-ऋषि प्रकाशन।
- निरुक्तम् (कश्यपप्रजापतिकृत निघण्टुभाष्य तथा दुर्गाचार्यकृत निरुक्तविवृति सहित), मुकुन्द झा बख्शी, चौखम्बा प्रकाशन वाराणसी।

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Suresh K. K.

Semester	IV
Name of Course	व्याकरणम् VYAKARNAM
Course Code	SHA/SM/SKT/4/DSC/205
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- संस्कृतव्याकरणस्य वैज्ञानिकस्वरूपस्य ज्ञानम् ।
- अभिव्यक्तेः साधनभूतायाः भाषायाः व्याकरणबोधेन सह भाषागतचतुर्विधकौशलेषु नैपुण्यम्।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

1. व्याकरणाध्ययनेन कृदन्तसूत्राणां-अव्ययपदानां च ज्ञानम् ।
2. पाणिनीय व्याकरणेन तथा च तस्य वैशिष्ट्येन सह परिचयसम्पादनम् ।

पाठ्यवस्तु (Content)

- घटकम् 1. लघुसिद्धान्तकौमुदी – पूर्वकृदन्तप्रकरणम्, उत्तरकृदन्तप्रकरणम् ।
- घटकम् 2. लघुसिद्धान्तकौमुदी – तद्धितप्रकरणम् (प्राग्ध्रितीयप्रकरणपर्यन्तम्)
- घटकम् 3. लघुसिद्धान्तकौमुदी – तद्धितप्रकरणम् (छयतोरधिकारप्रकरणतः समाप्तिपर्यन्तम्)
- घटकम् 4. व्याकरणमहाभाष्यम् – प्रथमद्वितीयौ आह्निके।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः –

- लघुसिद्धान्तकौमुदी, श्री विश्वनाथशास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास पब्लिशर्स, 2002।
- लघुसिद्धान्तकौमुदी ('बालमनोरमा' 'सुधा' टीका संवलित) पण्डित सदाशिवशास्त्री, चौखम्बा संस्कृत सीरीज़ आफिस, वाराणसी, 2001।
- लघुसिद्धान्तकौमुदी, व्याख्याकार-गोविन्दाचार्य, चौखम्बा प्रकाशन, 2010
- लघुसिद्धान्तकौमुदी, भीमसेन शास्त्री, भैमी प्रकाशन, दिल्ली ।

Saxena

- लघुसिद्धान्तकौमुदी, धरानन्दशास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली ।
- लघुसिद्धान्तकौमुदी, वरदराज, गीताप्रेस गोरखपुर ।
- लघुसिद्धान्तकौमुदी, गोविन्द प्रसाद शर्मा, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, दिल्ली ।
- व्याकरणमहाभाष्यम् (भाग-१), वेदव्रत, हरियाणा साहित्य संस्थान, गुरुकुल झज्जर, १९२२ ।
- महाभाष्यम् (प्रथमो भागः), युधिष्ठिरमीमांसक, रामलाल कपूर ट्रस्ट, रेवली, सोनीपत ।
- व्याकरणमहाभाष्यम्, मथुरानाथमिश्रः, चौखम्बा विद्या भवन, वाराणसी ।

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Suresh Kaur

Semester	IV
Name of Course	काव्यशास्त्रं नाट्यशास्त्रं च KAVYA-SHASTRAM NATYA-SHASTRAM CHA
Course Code	SHA/SM/SKT/4/DSC/206
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- समृद्धसंस्कृतसाहित्यस्य काव्यशास्त्रीयपरम्परायाः ज्ञानम् ।
- काव्यशास्त्रीयसिद्धान्तानां ज्ञानम् ।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- काव्यस्वरूपं काव्यप्रयोजनं काव्यहेतुश्च ज्ञास्यन्ति ।
- काव्यभेदानां, रसध्वनेः रसदोषाणां च ज्ञानं भविष्यति ।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटकम् 1. साहित्यदर्पणः – द्वितीयपरिच्छेदतः पञ्चमपरिच्छेदपर्यन्तम्।

घटकम् 2. साहित्यदर्पणः – षष्ठो परिच्छेदः।

घटकम् 3. साहित्यदर्पणः – सप्तमपरिच्छेदतः अष्टमपरिच्छेदपर्यन्तम्।

घटकम् 4. साहित्यदर्पणः – नवमपरिच्छेदतः दशमपरिच्छेदपर्यन्तम्।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- साहित्यदर्पणः - विश्वनाथः, व्याख्याकार- निरूपण विद्यालंकार, साहित्यभण्डार, मेरठ।
- साहित्यदर्पणः, शालिग्राम शास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली, २००४।

Suresh Kari...

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Semester	V
-----------------	----------

Suresh Kumar

Name of Course	अनुवाद-व्युत्पत्ति-कोशः चANUVAD-VYUTPATTI-KOSH CHA
Course Code	SHA/SM/SKT/5/DSC/301
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

अपठित गद्यांश माध्यमेन व्याकरणसम्बन्धी व्युत्पत्तिः विषयानां ज्ञानम्।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

कृत्-तद्धित-समास-कारकसम्बन्धी अवबोधनम्।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटकम् 1. अनुवादः – कर्तृवाच्यं, कर्मवाच्यं, भाववाच्यं (लट्-लृट्-लोट्-लङ्-विधिलिङ्-लकारेषु)।

घटकम् 2. व्याकरणसम्बन्धी व्युत्पत्तिः – कृत्-तद्धित-समास-कारकसम्बन्धी(अपठित) ।

घटकम् 3. साहित्यसम्बन्धी व्युत्पत्तिः – ध्वनि-रस-रीति-गुण-अलंकारसम्बन्धी(अपठित)

घटकम् 4. अमरकोशः – प्रथमकाण्डम् (स्वर्गवर्गः)

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः –

- संस्कृतशिक्षणसरणी, आचार्य राम शास्त्री, परिमल पब्लिकेशन, दिल्ली ।
- प्रौढरचनानुवादकौमुदी, डा० कपिलदेव द्विवेदी, विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी ।
- रचनानुवादकौमुदी, डा० कपिलदेव द्विवेदी, विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी ।
- निबन्धशतकम्, डा० कपिलदेव द्विवेदी, विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी ।
- अमरकोषः, श्री पं. हरगोविन्दशास्त्री, चौखम्बा संस्कृत सीरीज आफिस, वाराणसी ।

Saxena

- कारकप्रकरणम्, श्रीनिवासशास्त्री, साहित्य भण्डार, मेरठ।

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Suresh K. Singh

Semester	V
Name of Course	कर्मकाण्डम् KARMAKANDAM
Course Code	SHA/SM/SKT/5/DSC/302
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- ज्योतिषशास्त्रस्य महत्त्वं वैशिष्ट्यं च प्रतिपादनम् ।
- प्राचीनभारतीयशास्त्रपरम्परायां निहितस्य पञ्चाङ्गप्रकरणस्य हवनस्य ज्ञानसम्पादनञ्च ।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- तिथि-वार-नक्षत्र-योग-करणानां पञ्चाङ्गानां ज्ञानं गणितीयज्ञानं च भविष्यति ।
- गणपतिः-कलशः- नवग्रहः-षोडशमात्रिकायाः ज्ञानं च भविष्यति ।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटकम् 1. पञ्चाङ्गप्रकरणम् - अवकहोडाचक्रानुसारम्।

घटकम् 2. पूजा-षोडशोपचारपद्धतिः - गणपतिः, कलशः, नवग्रहः, षोडशमात्रिकाः ।

घटकम् 3. श्राद्धप्रकरणम् (कर्मठगुर्वनुसारम्) ।

घटकम् 4. षोडशसंस्काराणां परिचयः हवनविधिश्च ।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः –

- नित्यकर्म। गौरखपुर प्रैस गीता ,मिश्र लालबिहारी .पं ,पूजाप्रकाश-
- कर्मठगुरुः, मुकुन्दवल्लभः, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली ।
- अवकहोडाचक्रम्

CO-PSO Matrix:

Sareh Kaur

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

• **CO-PO-PSO Mapping Matrix**

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Semester	V
Name of Course	पुरालिपिविज्ञानं पाण्डुलिपिविज्ञानं च

Suresh K. K.

	Paleography and Manuscriptology
Course Code	SHA/H/SKT/5/DSC/303
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- प्राचीनलिपिविज्ञानस्य ज्ञानसम्पादनम्।
- प्राचीनाभिलेखानामध्ययने छात्राणामभिरुचिनिर्माणम्।
- पुरालिपिविज्ञानस्य महत्वस्य आवश्यकतायाः च अवबोधः।
- पाण्डुलिपीनां महत्वस्य संरक्षणोपायानां च ज्ञानम्।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- पुरालिपे: इतिहासस्य ब्राह्मी-शारदा-ग्रन्थलिपे: च वर्णमालायाः ज्ञानं भविष्यति।
- छात्राः मातृकाणां स्वरूपं महत्त्वं च ज्ञास्यन्ति। तथा च सम्पादनकर्मणि रक्षणे च प्रवृत्ताः भविष्यन्ति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक-1. पुरालिपिशास्त्रम् - (संस्कृतमाध्यमेन)

- भारते लेखनकलायाः प्राचीनता।
- प्राचीनभारते लिपयः तासाम् उत्पत्तिः विकासश्च।
- ब्राह्मीलिपिपरिचयः क्रमिकविकासः विस्तारश्च।
- खरोष्ठीलिपिपरिचयः।
- शारदालिपे: ग्रन्थलिपेश्च परिचयः विकासश्च

घटक -2 लिप्याभ्यासः - ब्राह्मी-शारदा-ग्रन्थलिपेश्च वर्णमालायाः अभ्यासः।

लिप्यन्तरीकरणम् International Alphabet of Sanskrit Transliteration (IAST) :

- देवनागरीतः रोमन् लिप्याम्।
- रोमन् लिपितः देवनागर्याम्।

घटक -3 पाण्डुलिपिविज्ञानस्य परिचयः, पाण्डुलिपिविज्ञानस्य अध्ययनस्य महत्त्वं तस्य सहायक शास्त्राणि, पाण्डुलिपीनां प्रकाराः तेषां विशेषताश्च, पाण्डुलिपीनां संरक्षणोपायाश्च।

घटक-4 ग्रन्थरचनाप्रक्रिया, लेखनसामग्री, मातृकापुस्तकालयः संग्रहालयश्च, लेखनव्यवसायः उत्कीर्णनव्यवसायश्च, प्रसिद्धेषु ग्रन्थेषु प्रयुक्तानि लेखकस्य लक्षणानि।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।

Saxena

- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्त क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः

- भारतीय प्राचीन लिपिमाला, ओझा गौरीशंकर हीराचन्द्र, अजमेर १९१८, मुंशीराम मनोहरलाल, दिल्ली १९७१।
- भारतीय पुरालिपि, वाल्यूम् -१, पाण्डेय, राजबली, इलाहाबाद, १९७८।
- भारतीय पुरालिपि शास्त्र, व्यूलर जार्ज, अनुवादक - मङ्गलनाथ सिंह, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली।
- भारतीय पुरालिपि एवं अभिलेख, राय एस० एन०, शारदा पुस्तक भवन इलाहाबाद।
- भारतीय पुरालिपि विद्या (इण्डियन् इपिग्राफि - डी० सी० सरकार) अनुवादक - वाजपेयी, कृष्णदत्त।
- पाण्डुलिपि विज्ञान, डा. सत्येन्द्रः।

CO-PSO Matrix:

Cos	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5

Saxena

LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Semester	V
Name of Course	संस्कृतव्याकरणशास्त्रपरम्परा Sanskrit Grammatical Tradition
Course Code	SHA/SM/SKT/5/DSC/304
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- व्याकरणशास्त्रपरम्परायाः प्रमुखाचार्याणां ग्रन्थानां च विशिष्टज्ञानसम्पादनम्।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- व्याकरणस्य प्राचीनतां उत्पत्तिं च ज्ञास्यन्ति।
- व्याकरणशास्त्रस्य आचार्याणां जीवनचरितं कृतीनां च अवबोधो भविष्यति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 व्याकरणशास्त्रस्योत्पत्तिः प्राचीनता च।

घटक –2 प्रमुखवैयाकरणानां परिचयः - पाणिनि-कात्यायन-पतञ्जलिः (त्रिमुनिः), व्याडिः, वामन-ज्यादित्यौ, भर्तृहरिः।

घटक-3 प्रमुखवैयाकरणानां परिचयः - नागेशभट्टः, कौण्डभट्टः, शाकटायनः, हैमचन्द्रसूरिः, भट्टोजिदीक्षितः, वरदराजः।

घटक –4 प्रमुखव्याकरणग्रन्थानां सामान्यपरिचयः – अष्टाध्यायी, महाभाष्यम्, वाक्यपदीयम्, काशिकावृत्तिः।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।

Saxena

- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्त क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- संस्कृत व्याकरणशास्त्र का इतिहास ,(भाग १-३), युधिष्ठिरमीमांसक, रामलाल कपूर ट्रस्ट, रेवली सोनीपत।
- संस्कृतव्याकरणदर्शन , रामसुरेश त्रिपाठी, राजकमल प्रकाशन, दिल्ली।
- व्याकरणशास्त्रेतिहासः, वी. त्रिपाठी।
- पाणिनीय व्याकरण का अनुशीलन, रामशंकर भट्टाचार्य, इण्डोलोजिकल हाऊस, वाराणसी
- संस्कृतव्याकरण का इतिहास – सत्यकाम वर्मा
- संस्कृतव्याकरण का इतिहास – बलदेव उपाध्याय ।
- पाणिनीकालीन भारतवर्ष, वासुदेवशरण अग्रवाल, चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी ।

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5

Saxena

LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Semester	VI
Name of Course	संस्कृतकाव्यशास्त्रीयपरम्परा Sanskrit Poetic Tradition
Course Code	SHA/SM/SKT/6/DSC/305
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- काव्यशास्त्रीयपरम्परायाः आचार्याणां ग्रन्थानां सिद्धान्तानां सम्प्रदायानां च ज्ञानसम्पादनम्।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- काव्यशास्त्रीयपरम्परायाः अवबोधो भविष्यति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 काव्यशास्त्रीयपरम्परायाः उद्भवः विकासश्च, प्रमुखाः आचार्याः तेषां ग्रन्थाश्च।

घटक -2 काव्यशास्त्रीयपरम्परायाः प्रमुखाः आचार्याः तेषां ग्रन्थाश्च – भरतमुनिः, भामहः, दण्डिः, कुन्तकः, आनन्दवर्धनः, क्षेमेन्द्रः च।

घटक –3 प्रमुखाः काव्यशास्त्रीयसम्प्रदायाः – रससम्प्रदायः, अलङ्कारसम्प्रदायः, रीतिसम्प्रदायः च।

घटक –4 प्रमुखाः काव्यशास्त्रीयसम्प्रदायाः – वक्रोक्तिसम्प्रदायः, ध्वनिसम्प्रदायः, औचित्यसम्प्रदायः च।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।

Suresh Kumar

- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः –

- संस्कृत काव्यशास्त्र का इतिहास, पी. वी. काणे, अनुवादक – इन्द्रचन्द्र शास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास।
- भारतीय(संस्कृत) काव्य शास्त्र का इतिहास, राजवंश सहाय हीरा, चौखम्बा विद्या भवन, वाराणसी।
- संस्कृत काव्य शास्त्रों का आलोचनात्मक इतिहास, अमरनाथ पाण्डेय, चौखम्बा संस्कृत भवन वाराणसी।
- संस्कृतवाङ्मय का बृहद् इतिहास (अष्टम खण्ड – काव्यशास्त्र), आचार्य बलदेव उपाध्याय, उत्तर प्रदेश संस्कृत संस्थान, लखनऊ।

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5

Suresh Kumar

LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Semester	VI
Name of Course	भारतीयाभिलेखविज्ञानम् Indian Inscriptology
Course Code	SHA/SM/SKT/6/DSC/306
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- अभिलेखानामध्ययनस्य महत्वस्य उपयोगितायाः चावबोधः।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- अभिलेखानां महत्वं वक्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।
- अशोक-मौर्योत्तरकालीनाभिलेखानां महत्वं विषयवस्तु च ज्ञास्यन्ति।
- गुप्त-गुप्तोत्तरकालीनाभिलेखानां महत्वं विषयवस्तु च ज्ञास्यन्ति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक-1 अभिलेखानां सामान्यपरिचयः - (संस्कृतमाध्यमेन)

- अभिलेखानामध्ययनस्य आवश्यकता महत्त्वञ्च।
- अभिलेखानामध्ययनस्य इतिहासः।
- अभिलेखानां वर्गीकरणम्।
- अभिलेखेषु संवत्-विक्रम-शक-गुप्त-हर्षादि।

घटक-2 अभिलेखाः - अशोकस्य प्रमुखाः स्तम्भलेखाः शिलालेखाः च।

घटक-3 मौर्योत्तरकालीनाभिलेखाः-सारनाथबौद्धप्रतिमालेखः(कनिष्कस्य राज्याभिषेकस्य तृतीयवर्षस्य), गिरनारशिलालेखः(रुद्रदाम्नः), हाथीगुम्फाभिलेखः(खारवेलस्य)

घटक-4 अभिलेखाः-गुप्तकालीनाभिलेखाः गुप्तोत्तरकालीनाभिलेखाः च -प्रयागप्रशस्तिः(समुद्रगुप्तस्य), मन्दसौरशिलालेखः(यशोधर्मनः), बांसखेडाताम्रपट्टाभिलेखः(हर्षः) एहोलाभिलेखः(पुलकेशिन् द्वितीयः)

Saxena

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थ निर्देशाः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः

- अशोककालीन धार्मिक अभिलेख, ओझा गौरीशंकर, भारतीय कला प्रकाशन, दिल्ली।
- अशोक के अभिलेख, पाण्डेय राजबली, मुंशीराम मनोहरलाल, दिल्ली।
- अशोक और मौर्यसम्राज्य का पतन, रोमिला थापर, DR. चौधरी(अनुवादक) ग्रन्थशिल्पी, १९९७
- गुप्तसाम्राज्य का इतिहास (खण्ड १-२) उपाध्याय वासुदेव, इण्डियन् प्रैस, इलाहाबाद १९५७।
- गुप्त अभिलेख, उपाध्याय वासुदेव, बिहार हिन्दी ग्रन्थ अकादमी, पटना, २०००।
- भारतीय अभिलेखसंग्रह (प्रारम्भिक गुप्तशासकों के अभिलेख, खण्ड -३), अनुवादक - गिरिजा
- शंकरप्रसाद मिश्र, फ्लीट जे० एफ०, राजस्थान हिन्दी ग्रन्थ अकादमी, जयपुर १९७४।
- गुप्त-वाकाटकयुग, मजूमदार० आर० सी० एवं अल्तेकर ए० एस० मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली।
- भारतीय अभिलेख, राणा, एस. एस., भारतीयविद्याप्रकाशन, दिल्ली, वाराणसी १९७८।
- अभिलेखमञ्जुषा, सैनी रणजीत सिंह, न्यू भारतीय बुक कार्पोरेशन, दिल्ली २०००।

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5

Saxena

LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Semester	VI
Name of Course	दर्शनशास्त्रम् Darshan-Shastra
Course Code	SHA/SM/SKT/6/DSC/307
Total Credits	04

Suresh Kumar

Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- भारतीयदर्शनानां अवबोधः।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- नास्तिकदर्शनानां परिचयात्मकं सैद्धान्तिकं च ज्ञानं भविष्यति।
- आस्तिकदर्शनानां परिचयात्मकं सैद्धान्तिकं च ज्ञानं भविष्यति।

पाठ्यवस्तु (Content)

- घटक – 1 दर्शनशास्त्रम् – चार्वाक-बौद्ध-जैनदर्शनानाम् ऐतिहासिकं परिचयः,
प्रमुखसिद्धान्तानामाचार्याणां चपरिचयः महत्वं वैशिष्ट्यं च।
- घटक –2 दर्शनशास्त्रम् – सांख्य-योगदर्शनयोः ऐतिहासिकं परिचयः,
प्रमुखसिद्धान्तानामाचार्याणां चपरिचयःमहत्वं वैशिष्ट्यं च।
- घटक –3 दर्शनशास्त्रम्–न्याय-वैशेषिकदर्शनयोः ऐतिहासिकं परिचयः,
प्रमुखसिद्धान्तानामाचार्याणां चपरिचयः महत्वं वैशिष्ट्यं च।
- घटक –4 दर्शनशास्त्रम् – मीमांसा-वेदान्तदर्शनयोः ऐतिहासिकं परिचयः,
प्रमुखसिद्धान्तानामाचार्याणां च परिचयःमहत्वं वैशिष्ट्यं च।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः

- भारतीय दर्शन, बलदेव उपाध्याय ।
- दर्शनशास्त्रस्येतिहासः(संस्कृत), डॉ. शशिबाला गौड़, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी ।
- भारतीय दर्शन, डॉ. जगदीशचन्द्र मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी ।
- भारतीय दर्शन का इतिहास, सुरेन्द्रनाथ दास गुप्ता, राजस्थान हिन्दी ग्रन्थ अकादमी, जयपुर ।
- भारतीय दर्शन की रूपरेखा, एम. हिरियन्ना ।
- भारतीय दर्शन, डॉ. राधाकृष्णन्, राजपाल एण्ड सन्ज़, कश्मीरी गेट, दिल्ली

Saxena

- भारतीय दर्शन, उमेशमिश्रः ।
- बौद्धदर्शनमीमांसा, बलदेव उपाध्याय ।
- बौद्धदर्शन, राहुलसांकृत्यायन ।
- History of Indian Logic, सतीशचन्द्र आचार्य, कालिकता विश्वविद्यालय ।

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Semester	VI
Name of Course	वैदिकवाङ्मयम् Vedic Literature

Suresh Kaur

Course Code	SHA/SM/SKT/6/DSC/308
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- वेदाध्ययनपूर्वकं सत्य-असत्यान्वेषणस्य प्रवृत्तेः सम्बर्धनम् ।
- वेदेषु वर्णितानां विषयाणाम् आधुनिकतायाः सन्दर्भे अवगमनम् ।
- वेदाध्ययनमाध्यमेन भारतीय-संस्कृतेः नैतिकमूल्यानां च परिचयः ।
- निरुक्तस्य केषाञ्चित् अंशानाम् अध्ययनेन वैदिकव्युत्पत्तिविज्ञानस्यावबोधः ।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes) -

- ऋग्वेदस्य मौलिक्यावधारणायाः परिचयो भविष्यति ।
- वैदिकदेवतानां वैदिकज्ञानस्य विशेषतया सृष्टिसंरचनायाः वैदिकी सभ्यतायाः च परिचयः ।
- निरुक्तेः व्युत्पत्तेः अनुप्रयोगेण च वेदमन्त्राणां सारम् अवगन्तुं निरुक्तस्य महत्त्वं ज्ञास्यन्ति ।

पाठ्यवस्तु (Content)

- घटक-1 ऋग्वेदादिभाष्यभूमिका-ईश्वरविषयः, वेदोत्पत्तिः, वेदानां नित्यत्वविचारः, वेदविषयविचारः, देवताविचारः।
घटक -2 ऋक्सूक्तानि - अग्निः(१.१), विष्णुः(१.१५४), पुरुषः(१०.९०), हिरण्यगर्भः(१०.१२१)।
घटक - 3 निरुक्तम् (प्रथमोऽध्यायः)।
घटक -4 वेदाङ्गानां सामान्यपरिचयः।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः-

- ऋग्वेदीय सूक्तसंग्रह, डॉ. वेदप्रकाश उपाध्याय, अनुराग प्रकाशन, इलाहाबाद ।
- ऋक्सूक्तसंग्रह, डॉ. कृष्ण कुमार एवं हरिदत्त शास्त्री, साहित्यभण्डार, मेरठ ।
- यास्कप्रणीतं निरुक्तम्, कपिलदेव शास्त्री, साहित्यभण्डार मेरठ ।
- एकादशोपनिषद्, सत्यव्रतसिद्धान्तालंकार, विजयकृष्ण लखनपाल, ग्रेटर कैलाश, नईदिल्ली।
- निरुक्त मीमांसा, पं. शिवनारायण शास्त्री, परिमल प्रकाशन, 1972।

Saxena

- ऋक्सूक्तमणिमाला, डॉ. ब्रज बिहारी चौबे, कात्यायन वैदिक साहित्य प्रकाशन, 2010।
- वैदिकवाङ्मयस्येतिहासः, आचार्य जगदीशचन्द्र मिश्र, चौखम्बा सुरभारती नई दिल्ली।
- निरुक्तशास्त्रम्, भगवद्दत्त रिसर्चस्कॉलर, वेद-ऋषि प्रकाशन।
- निरुक्तम् (कश्यपप्रजापतिकृत निघण्टुभाष्य तथा दुर्गाचार्यकृत निरुक्तविवृति सहित), मुकुन्द झा बखशी, चौखम्बा प्रकाशन वाराणसी।
- संस्कृतसाहित्य का इतिहास, वाचस्पति गैरोला, चौखम्बा विद्याभवनम्, वाराणसी।
- संस्कृतसाहित्य का इतिहास, उमाशङ्करऋषिः।
- वैदिक साहित्य का इतिहास, डा. कर्णसिंह, साहित्यभण्डार, मेरठ।
- संस्कृत साहित्य का समीक्षात्मक इतिहास, डा. कपिलदेव द्विवेदी।
- वैदिकवाङ्मय का बृहद् इतिहास (खण्ड १-३), पण्डित भगवद्दत्त, दिल्ली।

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2

Suresh Kaur

Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37
---------	---	---	------	------	------	------	------	---	---	------	---	-----	------

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Semester	VII
Name of Course	संस्कृतव्याकरणं लघुसिद्धान्तकौमुदी Sanskrit Grammar Laghusiddhāntakaumudī
Course Code	SHA/H/SKT/7/DSC/401
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- संस्कृतव्याकरणस्य वैज्ञानिकस्वरूपस्य ज्ञानम्।
- पाणिनीय-व्याकरणस्य परिचयसम्पादनम्।
- अभिव्यक्तेः साधनभूतायाः भाषायाः व्याकरणबोधेन सह भाषागतचतुर्विधकौशलेषु नैपुण्यम्।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- व्याकरणाध्ययनेन संज्ञासूत्राणाम् अव्ययपदानां च ज्ञानम्।
- पदानां सन्धिकरणे सन्धिविच्छेदे च निपुणता सन्धिप्रकरणस्थानां सन्धिसूत्राणां च ज्ञानम्।
- अजन्तपदानां व्युत्पत्तिप्रक्रियायाः बोधः।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 संज्ञाप्रकरणम्, अव्ययप्रकरणं च

घटक –2 सन्धिप्रकरणम्– अक्सन्धिः हल्सन्धिः विसर्गसन्धिश्च

घटक –3 सुबन्तप्रकरणम् – अजन्तपुल्लिङ्गप्रकरणम्

घटक –4 सुबन्तप्रकरणम् – स्त्रीलिङ्गप्रकरणम्, नपुंसकलिङ्गप्रकरणम्

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।

Suresh Kaur

- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्त क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- लघुसिद्धान्तकौमुदी ,व्याख्याकार-धरानन्द शास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास ,दिल्ली।
- लघुसिद्धान्तकौमुदी , व्याख्याकार-भीमसेनशास्त्री, भैमीप्रकाशन , दिल्ली।
- लघुसिद्धान्तकौमुदी, श्री विश्वनाथशास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास पब्लिशर्स, 2002।
- लघुसिद्धान्तकौमुदी(‘बालमनोरमा’ ‘सुधा’ टीका संवलित)पण्डित सदाशिवशास्त्री, चौखम्बा संस्कृत सीरीज़ आफिस, वाराणसी , 2001।
- लघुसिद्धान्तकौमुदी, व्याख्याकार-गोविन्दाचार्य, चौखम्बा प्रकाशन, 2010

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5

Suresh K. Singh

LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Semester	VII
Name of Course	संस्कृतसाहित्यंकाव्यदीपिका Sanskrit Literature: Kāvyaadīpikā
Course Code	SHA/H/SKT/7/DSC/402
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- काव्यशास्त्रीयसम्बद्धविषयाणां ज्ञानसम्पादनम्।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- छात्राणां काव्यप्रयोजन-काव्यलक्षण-काव्यभेदादिविषयाणां अवबोधो भविष्यति।

पाठ्यवस्तु (Content)

- घटक – 1 काव्यदीपिका – प्रथमा शिखा
घटक – 2 काव्यदीपिका – द्वितीया शिखा
घटक – 3 काव्यदीपिका – तृतीया शिखा
घटक – 4 काव्यदीपिका – चतुर्थी शिखा

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।

Saxena

- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्त क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- काव्यदीपिका, डा. कृष्णमणि त्रिपाठी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
- काव्यदीपिका, डा. परमेश्वरानन्द शर्मा, मोतीलाल बनारसीदास।
- काव्यदीपिका, रामनारायण झा, जगदीश संस्कृत पुस्तकालय जयपुर।
- काव्यदीपिका, डा. विन्ध्येश्वरी प्रसाद मिश्र विनय, चौखम्बा कृष्णदास अकादमी।

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5

Suresh Kari...

LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Semester	VII
Name of Course	सांख्यदर्शनम् Sankhya-Darshan
Course Code	SHA/H/SKT/7/DSC/403
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- सांख्यदर्शनस्य अवबोधः।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- सांख्यदर्शनस्य परिचयात्मकं सैद्धान्तिकं च ज्ञानं भविष्यति।
- सांख्यदर्शनस्य वर्तमानसन्दर्भे उपयोगितां वक्तुं प्रभवाः भविष्यन्ति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 सांख्यदर्शनस्य परिचयः महत्त्वं वैशिष्ट्यम् उपयोगिता च।

घटक – 2 सांख्यदर्शनस्य सिद्धान्तानां परिचयः – पुरुषः, प्रकृतिः, दुःखम्, सत्कार्यवादः, प्रत्ययसर्गः, गुणः, कैवल्यम्।

घटक – 3 सांख्यकारिका – 1 – 30 कारिकापर्यन्ता

घटक – 4 सांख्यकारिका – 31 – 72 कारिकापर्यन्ता

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।

Suresh Kumar

- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः

- भारतीय दर्शन, बलदेव उपाध्याय।
- दर्शनशास्त्रस्येतिहासः(संस्कृत), डॉ. शशिवाला गौड़, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
- भारतीय दर्शन, डॉ. जगदीशचन्द्र मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
- भारतीय दर्शन का इतिहास, सुरेन्द्रनाथ दास गुप्ता, राजस्थान हिन्दी ग्रन्थ अकादमी, जयपुर
- भारतीय दर्शन की रूपरेखा, एम. हिरियन्ना।
- भारतीय दर्शन, डॉ. राधाकृष्णन्, राजपाल एण्ड सन्ज़, कश्मीरी गेट, दिल्ली
- भारतीय दर्शन, उमेशमिश्रः।
- बौद्धदर्शनमीमांसा, बलदेव उपाध्याय।
- बौद्धदर्शन, राहुलसांकृत्यायन।
- History of Indian Logic, सतीशचन्द्र आचार्य, कालिकता विश्वविद्यालय।
- सांख्यकारिका, गजाननशास्त्री मुसलगाँवकरः, चौखम्बा संस्कृत संस्थान, 2016।
- सांख्यकारिका, आचार्य जगन्नाथशास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास पब्लिशर्स, दिल्ली, 2014।
- सांख्यतत्त्वकौमुदी, पण्डित हरिरामशुक्ल, चौखम्बा प्रकाशन, 2011।
- सांख्यकारिका, पण्डित श्रीज्वालाप्रसाद गौड़, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी।
- Samkhyakarika with Gaudapadabhasya: Ed. By Dr. T.G. Mainkar, चौखम्बा प्रकाशन दिल्ली।
- सांख्यतत्त्वकौमुदी, आङ्गलानुवाद – महामहोपाध्याय गंगानाथ झा, चौखम्बा संस्कृत प्रकाशन, 2004।

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

Suresh K. Singh

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Semester	VII
Name of Course	वैदिकवाङ्मयम् Vedic Literature
Course Code	SHA/H/SKT/7/DSC/404
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- कठोपनिषदि तैत्तिरीयोपनिषदि च विद्यमानानां दार्शनिकम् आध्यात्मिकं च तत्त्वानां अवबोधः।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- छात्राः दार्शनिकम् आध्यात्मिकं च चिन्तने समर्थाः भविष्यन्ति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 कठोपनिषद् (प्रथमोऽध्यायः, प्रथमवल्ली)

घटक – 2 कठोपनिषद् (प्रथमोऽध्यायः, द्वितीय-तृतीयवल्ली)

घटक – 3 कठोपनिषद् (द्वितीयोऽध्यायः)

घटक – 4 तैत्तिरीयोपनिषद् (शिक्षावल्ली)

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशः-

Suresh Kari...

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः

- कठोपनिषद् (शाङ्करभाष्यम्), गीता प्रैस गोरखपुर।
- कठोपनिषद्, डा. पुष्पा गुप्ता, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन वाराणसी।
- तैत्तिरीयोपनिषद् (शाङ्करभाष्यम्), गीता प्रैस गोरखपुर।

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

• CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5

Suresh Kumar

LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Semester	VII
Name of Course	संस्कृतभाषाविज्ञानम् Sanskrit Linguistics
Course Code	SHA/H/SKT/7/DSC/405
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- भाषाविज्ञानं तत्सम्बद्धावधारणानां च परिचयात्मकं ज्ञानसम्पादनम्।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- संस्कृतक्षेत्रे भाषाविज्ञानस्य उपयोगितां महत्वं च ज्ञास्यन्ति।
- भाषावैज्ञानिकदृष्टेरविकासो भविष्यति।
- ध्वनिविज्ञानं वाक्यविज्ञानम् अर्थविज्ञानस्य च स्वरूपं ज्ञास्यन्ति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक-1 भाषायाः भाषाविज्ञानस्य च परिचयः, विश्वस्य भाषाणां वर्गीकरणम् (आकृतिमूलकं परिवारमूलकञ्च) भारोपीयपरिवारस्य परिचयः, इण्डो-ईरानियन्-शाखायाः परिचयः, संस्कृतपालि-प्राकृतापभ्रंशभाषाणां उद्भवः विकासः तुलनात्मकमध्ययनञ्च।

घटक-2 ध्वनिविज्ञानम् - उच्चारणावयवाः तेषां कार्यम्, ध्वनीनां वर्गीकरणम्, ध्वनिपरिवर्तनस्य नियमाः दिशा च, ध्वनिनियमाः, पदविज्ञानम् - पदस्वरूपम्, पदशब्दयोरन्तरम्, पदभेदाः, पदपरिवर्तनस्य कारणानि, भारतीयार्यभाषाः।

घटक -3 वाक्यविज्ञानम्- वाक्यस्वरूपम्, प्रकाराः, वाक्यपरिवर्तनस्य कारणानि दिशाश्च,

Suresh Kari...

घटक -4 अर्थविज्ञानम्- अर्थस्वरूपम्, महत्त्वम्, अर्थविकासस्य कारणानि दिशाश्च।
प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः

- भाषा विज्ञान , डा. कर्णसिंह , साहित्यभण्डार, मेरठ ।
- भाषाविज्ञान एवं भाषाशास्त्र ,डा. कपिलदेव द्विवेदी , विश्वविद्यालय प्रकाशन , वाराणसी ।
- संस्कृत का भाषाशास्त्रीय अध्ययन , भोलाशंकर व्यास ।
- पदपदार्थ समीक्षा , डा. बलदेवसिंह , कुरुक्षेत्र विश्वविद्यालय , कुरुक्षेत्र ।
- संस्कृतभाषाविज्ञानम्, आचार्य रामाधीन चतुर्वेदी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन वाराणसी ।
- भाषाविज्ञानम्, डा. शिवबालक द्विवेदी।
- A manual of Sanskrit phonetics by C. Uhlenbeck .
- Sanskrit language , T. Burrow .
- Linguistic Introduction to Sanskrit by B.K. Ghosh .

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

Saxena

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

Course wise Content Details for Undergraduate Programme Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major Discipline-Specific Courses (DSC)

Semester	VIII
Name of Course	संस्कृतशोधप्रविधि: Sanskrit Research Methodology
Course Code	SHA/H/SKT/8/DSC/406
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- अनुसंधानस्य महत्त्वस्य उपयोगितायाः अवबोधः।
- संस्कृतक्षेत्रे वर्तमानपरिपेक्ष्ये अनुसंधानस्य आवश्यकतायाः बोधः।
- छात्रेषु अनुसन्धानवृत्तेर्विकासः।
- मौलिकानुसन्धानेन संस्कृतशास्त्रेषु विद्यमानं गुढज्ञानविज्ञानस्य च प्रकटीकरणम्।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- अनुसंधानस्य स्वरूपस्य ज्ञानं भविष्यति।
- संस्कृतभाषासन्दर्भे अनुसन्धानस्य योग्यतायाः विकासो भविष्यति।
- अनुसंधानसंक्षिप्तिकायाः अनुसंधानप्रतिवेदनस्य शोधपत्रलेखनस्य च ज्ञानं भविष्यति।
- शोधप्रबन्धनिर्माणप्रविधेःसमीक्षात्मकग्रन्थसम्पादनप्रविधेः पाठालोचनसिद्धान्तानां च ज्ञानं भविष्यति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटकम् -1 अनुसंधानम् – अर्थः, परिभाषा, महत्वं, आवश्यकता, गुणाः, स्तराः, सोपानानि(समस्या चयनम्,

Suresh K. Harinder

उद्देश्यनिर्धारणम्, परिकल्पनायाः प्रतिपादनम्, शोधस्य रूपरेखा, प्रदत्तानां संकलनम्, प्रदत्तानां विश्लेषणम्, सामान्यीकरणम्), मनोवैज्ञानिकावधारणाश्च।

घटकम् -2 अनुसंधानस्य प्रकाराः, अनुसंधानपद्धतयः, अनुसंधानप्रकृतयः, संस्कृतभाषायाः गवेषणार्थं योग्यता च।

घटकम् -3 अनुसंधानसंक्षिप्तिका – अर्थः प्रकाराः सोपानानि च। अनुसंधानप्रतिवेदनम् – अर्थः स्वरूपं सोपानानि उपकरणानि उदाहरणानि च। शोधपत्रलेखनम् – अर्थः स्वरूपं महत्त्वं लेखनसोपानानि च।

घटकम् -4 शोधप्रबन्धनिर्माणप्रविधिः समीक्षात्मकग्रन्थसम्पादनप्रविधिः च – स्वरूपं प्रक्रिया च। पाठालोचनस्य सिद्धान्तः प्रयोगश्च।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः

- संस्कृतशोधप्रविधिः – डॉ. सत्यनारायणाचार्यः, सिद्धमहावीरपाटणा, पूरी, 2012।
- शोधप्रविधि एवं पाण्डुलिपि विज्ञान – प्रो. डॉ. अभिराजराजेन्द्रमिश्रः, अक्षयवटप्रकाशन, प्रयागराज, उत्तरप्रदेश।
- शिक्षानुसंधानं संख्याशास्त्रं च – डॉ. डम्बरुधरपति, हंसा प्रकाशन, चान्दपोल बाजार जयपुर।
- Research Methodology - Methods and Techniques by C.R. Kothari, New Age International (P) Ltd, New Delhi
- Research Methodology by R. Pannerselvam, PHI Learning, New Delhi
- Anusandhana paddhati of Prof. Bhagirath Prasad Tripathi, Sarasvati sushama, vol.2, V.S. Sampurnanda Sanskrit University

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5

Saxena

LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Semester	VIII
Name of Course	संस्कृतव्याकरणलघुसिद्धान्तकौमुदी Sanskrit Grammar Laghusiddhāntakaumudī
Course Code	SHA/H/SKT/8/DSC/407
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30

Suresh Kaur

Time	3 Hrs.
------	--------

फलश्रुति: (Course Objectives)

- धातुपदानां सर्वेषु गणेषु अवगमनक्षमतायाः प्रयोगसिद्धिसामर्थ्यस्य च विकासः।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- छात्राः धातुपदानां प्रयोगसिद्धिं कर्तुं सक्षमाः भविष्यन्ति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 भ्वादिगणः – भू, एध् सर्वलकारेषु ससूत्रसिद्धिः च

घटक – 2 अदादिगणः – अद्, जुहोत्यादिगणः – हु, दिवादिगणः – दिव् सर्वलकारेषु ससूत्रसिद्धिः च

घटक – 3 स्वादिगणः – पुञ्, तुदादिगणः – तुद्, रुधादिगणः – रुधिर् सर्वलकारेषु ससूत्रसिद्धिः च

घटक – 4 तनादिगणः – तनु, क्रयादिगणः – डुक्रीञ्, चुरादिगणः – चूर् सर्वलकारेषु ससूत्रसिद्धिः च

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- लघुसिद्धान्तकौमुदी , व्याख्याकार-धरानन्द शास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास ,दिल्ली।
- लघुसिद्धान्तकौमुदी , व्याख्याकार-भीमसेनशास्त्री, भैमीप्रकाशन , दिल्ली।
- लघुसिद्धान्तकौमुदी, श्री विश्वनाथशास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास पब्लिशर्स, 2002।
- लघुसिद्धान्तकौमुदी(‘बालमनोरमा’ ‘सुधा’ टीका संवलिता)पण्डित सदाशिवशास्त्री, चौखम्बा संस्कृत सीरीज़ आफिस, वाराणसी , 2001।
- लघुसिद्धान्तकौमुदी, व्याख्याकार-गोविन्दाचार्य, चौखम्बा प्रकाशन, 2010

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5

Saxena

LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Semester	VIII
Name of Course	संस्कृतसाहित्यविशिष्टाध्ययनम्: काव्यदीपिका Specific Study of Sanskrit Literature: Kāvyaadīpikā
Course Code	SHA/H/SKT/8/DSC/408
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

Suresh K. H. S.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- काव्यशास्त्रीयसम्बद्धविषयाणां ज्ञानसम्पादनम्।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- छात्राणां काव्यदोषाणां काव्यगुणानां शब्दालङ्काराणां अर्थालङ्काराणां च अवबोधो भविष्यति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 काव्यदीपिका – पञ्चमी शिखा

घटक – 2 काव्यदीपिका – षष्ठी शिखा

घटक – 3 काव्यदीपिका – सप्तमी शिखा

घटक – 4 काव्यदीपिका – अष्टमी शिखा

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- काव्यदीपिका, डा. कृष्णमणि त्रिपाठी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
- काव्यदीपिका, डा. परमेश्वरानन्द शर्मा, मोतीलाल बनारसीदास।
- काव्यदीपिका, रामनारायण झा, जगदीश संस्कृत पुस्तकालय जयपुर।
- काव्यदीपिका, डा. विन्ध्येश्वरी प्रसाद मिश्र विनय, चौखम्बा कृष्णदास अकादमी।

Course wise Content Details for Undergraduate Programme Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major Discipline-Specific Courses (DSC)

Semester	VIII
Name of Course	संस्कृतसाहित्यपद्यसाहित्यम् Sanskrit Literature: Padyasāhityam
Course Code	SHA/H/SKT/8/DSC/409
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- समृद्धसंस्कृतसाहित्यस्य काव्यपरम्परायाः दर्शनम्।

Suresh Kumar

- संस्कृतसाहित्यानुसारं सामाजिकी चेतनायाः पुनः स्थापनम्।
- संस्कृतसाहित्यस्य पद्यविधायाः ज्ञानम्।

फलावाप्तिः (Course Learning Outcomes)

- संस्कृतपद्यानाम् अन्वयार्थान् भावार्थान् च वक्तुं प्रभवन्ति।
- छन्दसां ज्ञानं पद्यानां गायनकौशलस्य च विकासो भविष्यति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 बुद्धचरितम् (प्रथमसर्गः) – 1 – 30 श्लोकव्याख्या।

घटक – 2 बुद्धचरितम् (प्रथमसर्गः) – 31 – 60 श्लोकव्याख्या।

घटक – 3 वाल्मीकीप्रशस्तिकाव्यम् (प्रथमसर्गः) – (अंलकारः वीरेन्द्रकुमारः .प्रो) - परिचयः, श्लोकव्याख्याश्च।

घटक – 4 मधुवर्षणम् (दुर्गादत्तशास्त्रीविरचितम्) – परिचयः, श्लोकव्याख्याश्च।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः –

- बुद्धचरितम्, व्याख्याकार – श्री रामचन्द्र शास्त्री, चौखम्बा विद्या भवन, वाराणसी।
- बुद्धचरितम्, स्वामी द्वारिका प्रसाद शास्त्री, चौखम्बा संस्कृत सीरीज़ आफिस।

Course wise Content Details for Undergraduate Programme Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major Discipline-Specific Courses (DSC)

Semester	VIII
Name of Course	संस्कृतव्याकरणव्याकरणदर्शनम् Sanskrit Grammar: Vyākaraṇadarśanam
Course Code	SHA/H/SKT/8/DSC/410
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुतिः (Course Objectives)

Saxena

- वर्णोच्चारणशिक्षायाः ज्ञानसम्पादनम्।
- व्याकरणशास्त्रस्य प्रयोजनस्य महत्वस्य च ज्ञानम्।
- व्याकरणस्य दार्शनिकस्वरूपस्य च ज्ञानम्।

फलावाप्तिः (Course Learning Outcomes)

- वर्णानां शुद्धोच्चारणस्य महत्वस्य उपयोगितायाश्च ज्ञानं भविष्यति।
- व्याकरणशास्त्रस्य प्रयोजनं दार्शनिकस्वरूपं च ज्ञास्यन्ति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 पाणिनीयशिक्षा 1-30 श्लोकाः

घटक –2 पाणिनीयशिक्षा 31-60 श्लोकाः

घटक –3 महाभाष्यम् महर्षिपतञ्जलिविरचितम् (पस्पशाह्निकम्)

घटक –4 वाक्यपदीयम् – 1 -30 कारिकाः

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- व्याकरणमहाभाष्यम् (भाग-१), वेदव्रत , हरियाणा साहित्य संस्थान , गुरुकुल झज्जर , १९२२ ।
- महाभाष्यम् (प्रथमो भागः), युधिष्ठिरमीमांसक , रामलाल कपूर ट्रस्ट , रेवली , सोनीपत ।
- व्याकरणमहाभाष्यम् , मथुरानाथमिश्रः , चौखम्बा विद्या भवन , वाराणसी ।
- पाणिनीयशिक्षा , श्रीनारायण मिश्र , गोकुलदास संस्कृत ग्रन्थमाला ।

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5

Suresh Kaur

LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Semester	VIII
Name of Course	संस्कृतशोधप्रविधि: Sanskrit Research Methodology
Course Code	SHA/HWR/SKT/8/DSC/406
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

Suresh K. H. S.

- अनुसंधानस्य महत्वस्य उपयोगितायाः अवबोधः।
- संस्कृतक्षेत्रे वर्तमानपरिपेक्ष्ये अनुसंधानस्य आवश्यकतायाः बोधः।
- छात्रेषु अनुसन्धानवृत्तेर्विकासः।
- मौलिकानुसन्धानेन संस्कृतशास्त्रेषु विद्यमानं गुढज्ञानविज्ञानस्य च प्रकटीकरणम्।

फलावाप्तिः (Course Learning Outcomes)

- अनुसंधानस्य स्वरूपस्य ज्ञानं भविष्यति।
- संस्कृतभाषासन्दर्भे अनुसन्धानस्य योग्यतायाः विकासो भविष्यति।
- अनुसंधानसंक्षिप्तिकायाः अनुसंधानप्रतिवेदनस्य शोधपत्रलेखनस्य च ज्ञानं भविष्यति।
- शोधप्रबन्धनिर्माणप्रविधेःसमीक्षात्मकग्रन्थसम्पादनप्रविधेः पाठालोचनसिद्धान्तानां च ज्ञानं भविष्यति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटकम् -1 अनुसंधानम् – अर्थः, परिभाषा, महत्वं, आवश्यकता, गुणाः, स्तराः, सोपानानि (समस्या चयनम्, उद्देश्यनिर्धारणम्,परिकल्पनायाः प्रतिपादनम्, शोधस्य रूपरेखा, प्रदत्तानां संकलनम्, प्रदत्तानां विश्लेषणम्, सामान्यीकरणम्), मनोवैज्ञानिकावधारणाश्च।

घटकम्-2 अनुसंधानस्य प्रकाराः, अनुसन्धानपद्धतयः, अनुसंधानप्रकृतयः, संस्कृतभाषायाः गवेषणार्थं योग्यता च।

घटकम् -3 अनुसंधानसंक्षिप्तिका – अर्थः प्रकाराः सोपानानि च। अनुसंधानप्रतिवेदनम् – अर्थः स्वरूपं सोपानानि उपकरणानि उदाहरणानि च। शोधपत्रलेखनम् – अर्थः स्वरूपं महत्वं लेखनसोपानानि च।

घटकम्-4 शोधप्रबन्धनिर्माणप्रविधिःसमीक्षात्मकग्रन्थसम्पादनप्रविधिः च – स्वरूपं प्रक्रिया च। पाठालोचनस्य सिद्धान्तः प्रयोगश्च

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः

- संस्कृतशोधप्रविधिः – डॉ. सत्यनारायणाचार्यः, सिद्धमहावीरपाटना, पूरी, 2012।
- शोधप्रविधि एवं पाण्डुलिपि विज्ञान – प्रो. डॉ. अभिराजराजेन्द्रमिश्रः, अक्षयवटप्रकाशन, प्रयागराज, उत्तरप्रदेश।
- शिक्षानुसंधानं संख्याशास्त्रं च – डॉ. डम्बरुधरपति, हंसा प्रकाशन, चान्दपोल बाजार जयपुर।

Saxena

- Research Methodology - Methods and Techniques by C.R. Kothari, New Age International (P) Ltd, New Delhi
- Research Methodology by R. Pannerselvam, PHI Learning, New Delhi
- Anusandhana paddhati of Prof. Bhagirath Prasad Tripathi, Sarasvati sushama, vol.2, V.S. Sampurnanda Sanskrit University

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Discipline-Specific Courses (DSC)**

Suresh Kumar

Semester	VIII
Name of Course	संस्कृतव्याकरणलघुसिद्धान्तकौमुदी Sanskrit Grammar Laghusiddhāntakaumudī
Course Code	SHA/HWR/SKT/8/DSC/407
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- धातुपदानां सर्वेषु गणेषु अवगमनक्षमतायाः प्रयोगसिद्धिसामर्थ्यस्य च विकासः।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- छात्राः धातुपदानां प्रयोगसिद्धिं कर्तुं सक्षमाः भविष्यन्ति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 भ्वादिगणः – भू, एध् सर्वलकारेषु ससूत्रसिद्धिः च

घटक – 2 अदादिगणः – अद्, जुहोत्यादिगणः – हु, दिवादिगणः – दिव् सर्वलकारेषु ससूत्रसिद्धिः च

घटक – 3 स्वादिगणः – पुञ्, तुदादिगणः – तुद्, रुधादिगणः – रुधिर् सर्वलकारेषु ससूत्रसिद्धिः च

घटक – 4 तनादिगणः – तनु, क्रयादिगणः – डुक्रीञ्, चुरादिगणः – चुर् सर्वलकारेषु ससूत्रसिद्धिः च।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- लघुसिद्धान्तकौमुदी, व्याख्याकार-धरानन्द शास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली।
- लघुसिद्धान्तकौमुदी, व्याख्याकार-भीमसेनशास्त्री, भैमीप्रकाशन, दिल्ली।
- लघुसिद्धान्तकौमुदी, श्री विश्वनाथशास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास पब्लिशर्स, 2002।
- लघुसिद्धान्तकौमुदी ('बालमनोरमा' 'सुधा' टीका संवलिता) पण्डित सदाशिवशास्त्री, चौखम्बा संस्कृत सीरीज आफिस, वाराणसी, 2001।
- लघुसिद्धान्तकौमुदी, व्याख्याकार-गोविन्दाचार्य, चौखम्बा प्रकाशन, 2010

CO-PSO Matrix:

COs	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5
-----	------	------	------	------	------

Saxena

LO 1	3	2	2.5	3	3
LO 2	3	2	2.5	3	3
LO 3	3	2	3	2.75	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5
Average	3	2	2.75	2.87	2.75

CO-PO Matrix:

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8
LO 1	3	3	3	2	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	3	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	3	3	2	2.5	2	2.5	2
Average	3	2.75	3	2	2.62	2	2.5	2.37

CO-PO-PSO Mapping Matrix

CO	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO 1	PSO 2	PSO 3	PSO 4	PSO 5
LO 1	3	2	2.5	3	3	3	3	3	3	2	2	2.5	2.5
LO 2	3	2	2.5	3	3	2.5	3	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 3	3	2	3	2.75	2.5	2.5	2	3	3	3	2	2.5	2.5
LO 4	3	2	3	2.75	2.5	3	3	3	3	2.5	2	2.5	2
Average	3	2	2.75	2.87	2.75	2.75	2.75	3	3	2.62	2	2.5	2.37

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Minor (MIC)**

Semester	I
Name of Course	श्रीमद्भगवद्गीतायाः परिचयः (Introduction to Srimad Bhagavad

Suresh Kumar

	Gita)
Course Code	SHA/SM/SKT/1/MIC/101
Total Credits	02
Total Marks	50
Theory	30
Internal Assessment	20
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- श्रीमद्भगवद्गीतायाः दार्शनिकं आध्यात्मिकं सामाजिकं च महत्त्वस्य ज्ञानसम्पादनम्।
- श्रीमद्भगवद्गीतायाः श्लोकानाम् अर्थावबोधने योग्यतासम्पादनम्।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- श्रीमद्भगवद्गीतायाः महत्त्वं वक्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।
- श्रीमद्भगवद्गीतायाः श्लोकानां अर्थावबोधः।

पाठ्यवस्तु (Content)

- घटक -1 श्रीमद्भगवद्गीतायाः परिचयः दर्शनं विषयवस्तु च।
घटक -2 श्रीमद्भगवद्गीता (द्वितीयोऽध्यायः 1-30 श्लोकाः)।
घटक -3 श्रीमद्भगवद्गीता (द्वादशोऽध्यायः)।
घटक -4 श्रीमद्भगवद्गीता (पञ्चदशोऽध्यायः)

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः -

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे पञ्च (05) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु त्रयः प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये द्वौ प्रश्नौ प्रथम-द्वितीयघटकसम्बद्धौ भविष्यन्तः।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकद्वयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य त्रयः संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते त्रयः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकस्य प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-5 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकस्य घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ। प्रतिप्रश्नं द्वादश अङ्कानां (12) भविष्यति।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- श्रीमद्भगवद्गीता - गीताप्रेस , गोरखपुर।
- श्रीमद्भगवद्गीता, रामानुजभाष्य , गीताप्रेस गोरखपुर।
- श्रीमद्भगवद्गीता, साधकसंजीवनी टीका, स्वामी रामसुखदास जी, गीताप्रेस गोरखपुर।
- श्रीमद्भगवद्गीता, शांकरभाष्यम् , गीताप्रेस , गोरखपुर

Course wise Content Details for Undergraduate Programme Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major Minor (MIC)

Semester	I
-----------------	----------

Suresh Kumar

Name of Course	गीतिकाव्यम् Geeti-Kavyam
Course Code	SHA/SM/SKT/1/MIC/102
Total Credits	02
Total Marks	50
Theory	30
Internal Assessment	20
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- संस्कृतसाहित्ये गीतिकाव्यपरम्परायाः ज्ञानसम्पादनम्।
- संस्कृतभाषायाः अवबोधसामर्थ्यस्य विकासः।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- गीतिकाव्यपरम्परायाः ज्ञानेन सह श्लोकानां अन्वयज्ञानं अर्थज्ञानं व्याकरणज्ञानं च भविष्यन्ति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक -1 मेघदूतम्(पूर्वमेघः) 1 – 30 श्लोकाः

घटक -2 मेघदूतम् (पूर्वमेघः) 31 – 63 श्लोकाः

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः -

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे पञ्च (05) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु त्रयः प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये द्वौ प्रश्नौ प्रथम-द्वितीयघटकसम्बद्धौ भविष्यन्तः।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकद्वयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य त्रयः संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते त्रयः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकस्य प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-5 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकस्य घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ। प्रतिप्रश्नं द्वादश अङ्कानां (12) भविष्यति।

अनुशंसितग्रन्थाः –

- मेघदूतम् : शिवराजशास्त्री, साहित्य भण्डार, मेरठ
- मेघदूतम् : दयाशंकर शास्त्री, चौखम्बासुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
- मेघदूतम् : डॉ विजेंद्र कुमार शर्मा, साहित्य भण्डार, मेरठ
- मेघदूतम् : डॉ रमाकांत त्रिपाठी, जनार्दनशास्त्री, मोतीलाल बनारसी, दिल्ली

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Minor (MIC)**

Suresh Kumar

Semester	II
Name of Course	अर्थशास्त्रम् Artha-Shastra
Course Code	SHA/SM/SKT/2/MIC/103
Total Credits	02
Total Marks	50
Theory	30
Internal Assessment	20
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- अर्थशास्त्रस्य सामाजिकं राजनैतिकं आर्थिकं महत्त्वस्य च ज्ञानसम्पादनम्।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- अर्थशास्त्रस्य सामाजिकं राजनैतिकं आर्थिकं महत्त्वं वक्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक - 1 अर्थशास्त्रस्य सामान्यपरिचयः, प्रतिपाद्यविषयं महत्वञ्च।

घटक -2 कौटिलीयार्थशास्त्रम् (विनयाधिकारप्रकरणम्) – 1. विद्यासमुद्देशः 2. वृद्धसंयोगः 3. इन्द्रियजयः।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः -

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे पञ्च (05) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु त्रयः प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये द्वौ प्रश्नौ प्रथम-द्वितीयघटकसम्बद्धौ भविष्यन्तः।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकद्वयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य त्रयः संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते त्रयः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकस्य प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-5 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकस्य घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ। प्रतिप्रश्नं द्वादश अङ्कानां (12) भविष्यति।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- कौटिलीयार्थशास्त्रम्, व्याख्याकार - वाचस्पति गैरौला, चौखम्बा विद्याभवन वाराणसी।

Course wise Content Details for Undergraduate Programme Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major Minor (MIC)

Semester	II
Name of Course	संस्कृतव्यावहारिक-शब्दकोशः Sanskrit Functional Dictionary
Course Code	SHA/SM/SKT/2/MIC/104
Total Credits	02
Total Marks	50

Suresh Kumar

Theory	30
Internal Assessment	20
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- व्यावहारिक-संस्कृत-शब्दानां ज्ञानसम्पादनम्।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- छात्राणां व्यावहारिक-संस्कृत-शब्दानां विकासो भविष्यति।
- छात्राः व्यावहारिकसंस्कृतशब्दानां ज्ञानेन संस्कृतसम्भाषणकौशले समर्थाः भविष्यन्ति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 संस्कृत-हिन्दी-शब्दकोशः (संस्कृतभारती द्वारा प्रकाशितः)

घटक – 2 आङ्गल-संस्कृत-कोशः (संस्कृतभारती द्वारा प्रकाशितः)

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः -

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे पञ्च (05) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु त्रयः प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये द्वौ प्रश्नौ प्रथम-द्वितीयघटकसम्बद्धौ भविष्यन्तः।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकद्वयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य त्रयः संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते त्रयः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकस्य प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-5 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकस्य घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ। प्रतिप्रश्नं द्वादश अङ्कानां (12) भविष्यति।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- संस्कृत-हिन्दी-शब्दकोशः, संस्कृतभारती नई दिल्ली।
- आङ्गल-संस्कृत-कोशः, संस्कृतभारती नई दिल्ली।

Course wise Content Details for Undergraduate Programme Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major Minor (MIC)

Semester	III
Name of Course	आधुनिकसंस्कृतकथासाहित्यम् (Modern Sanskrit Story Literature)
Course Code	SHA/SM/SKT/3/MIC/201
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal	30

Suresh Kumar

Assessment	
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- आधुनिकसंस्कृतकथासाहित्यस्य परिचयात्मकं ज्ञानम्।
- कथापठनेन छात्राणां चरित्रनिर्माणम्।
- सरलसंस्कृतमाध्यमेन पठनकौशलस्य अर्थावबोधसामर्थ्यस्य च विकासः।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- छात्राः सरलसंस्कृतभाषया कथासाहित्यं पठित्वा संस्कृतभाषायां पठने लेखने च निपुणाः भविष्यन्ति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 आधुनिकसंस्कृतकथासाहित्यस्य परिचयः, महत्वं विशेषताश्च।

घटक – 2 विलपति गङ्गा (डा. विश्वासः) – विलपति गङ्गा, धर्मश्च जानाति नरस्य वृत्तम्।

घटक – 3 अभिनवशुकसारिका (प्रो. राधावल्लभत्रिपाठी) – 1 – 3 कथाः।

घटक – 4 अभिनवशुकसारिका (प्रो. राधावल्लभत्रिपाठी) – 4 – 6 कथाः।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः -

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषामाध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः –

- अभिनवशुकसारिका, प्रो. राधावल्लभत्रिपाठी, संस्कृतभारती, नई दिल्ली।
- विलपति गङ्गा, डा. विश्वास, संस्कृतभारती, नई दिल्ली।
- आधुनिक संस्कृत साहित्य का सुबोध इतिहास, डा. दीपक कुमार पाठक, युवराज पब्लिकेशन् आगरा।
- संस्कृत साहित्य का समग्र इतिहास, प्रो. राधावल्लभ त्रिपाठी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
- संस्कृत साहित्य का इतिहास, डा. राकेश कुमार जैन, रचना प्रकाशन जयपुर।
- संस्कृत कथा साहित्य का अध्ययन, श्यामा भटनागर, पब्लिकेशन स्कीम, जयपुर।
- संस्कृत साहित्य का समीक्षात्मक अध्ययन, डा. कपिल देव द्विवेदी, राम नारायणलाल, इलाहाबाद।

Course wise Content Details for Undergraduate Programme Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major Minor (MIC)

Semester	IV
----------	----

Saxena

Name of Course	स्तोत्रसाहित्यम् (Stotra-Sahityam)
Course Code	SHA/SM/SKT/3/MIC/202
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- स्तोत्रसाहित्यस्य पठनेन आत्मकल्याणस्य भावना।
- वसुधैवकुटुम्बकं इत्यस्य भावनायाः विकासः।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- छात्राः आत्मोन्नत्यर्थम् अभिप्रेरिताः भविष्यन्ति।

पाठ्यवस्तु (Content)

- घटक – 1 स्तोत्रसाहित्यस्य इतिहासः – उद्भवः विकासः इतिहासः स्वरूपः प्रकारश्च।
- घटक – 2 वैदिकस्तोत्रसाहित्यम् – गणपत्यथर्वशीर्षम्, श्रीसूक्तम्
- घटक – 3 लौकिकस्तोत्रसाहित्यम् – आदित्यहृदयस्तोत्रम्।
- घटक – 4 सरस्वतीवन्दना, पुष्पाञ्जली स्तोत्र, चरपट मञ्जरी स्तोत्र।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः -

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषामाध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः –

- नित्यकर्मपूजाप्रकाशः, गीता प्रैस गोरखपुर।
- स्तोत्र रत्नावली, गीता प्रैस गोरखपुर।
- श्रीसूक्तम्, भागवतानन्द गुरु।
- आदित्यहृदयस्तोत्रम्, गीता प्रैस गोरखपुर।

Suresh Kari...

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Minor (MIC)**

Semester	IV
Name of Course	लौकिकसंस्कृतसुभाषितानि Lokik Sanskrit Proverbs
Course Code	SHA/SM/SKT/4/MIC/203
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- छात्राणां नैतिकविकासेन सह भाषात्मकविकासः।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- सरलसंस्कृतसुभाषितानां पठनेन छात्राणां संस्कृतभाषायामवबोधसामर्थ्यस्य विकासो भविष्यति।
- छात्राणां नैतिकविकासः चारित्रिकविकासश्च भविष्यति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 संस्कृतपद्यसङ्ग्रहः – सुबन्तप्रकरणम् (विभक्तिसम्बद्धसुभाषितानि)

घटक – 2 संस्कृतपद्यसङ्ग्रहः – सुबन्तप्रकरणम् (सर्वनाम-विशेष्यविशेषणसम्बद्धसुभाषितानि)

घटक – 3 संस्कृतपद्यसङ्ग्रहः – तिङन्तप्रकरणम् (लकारसम्बद्धसुभाषितानि)

घटक – 4 संस्कृतपद्यसङ्ग्रहः – कृदन्तप्रकरणम् (कृतप्रत्ययसम्बद्धसुभाषितानि)

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः -

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषामाध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

Saxena

अनुशंसितग्रन्थाः –

- संस्कृतपद्यसङ्ग्रहः(प्रथमो भागः), सम्पादकः – सार्वभौम संस्कृत प्रचार कार्यालय वाराणसी।

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Minor (MIC)**

Semester	IV
Name of Course	स्मृतिसाहित्यम् (Smriti-Sahityam)
Course Code	SHA/SM/SKT/4/MIC/204
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुतिः (Course Objectives)

- स्मृतीनां परिचयात्मकाध्ययनेन सह तत्र वर्णीतानां षोडशसंस्काराणां ज्ञानम्
- गुरुशिष्ययोः सम्बन्धस्य महत्वमुपयोगितायाः दिक्दर्शनम्।
- ब्रह्मचर्यस्य उपयोगितायाः अवबोधः।

फलावाप्तिः (Course Learning Outcomes)

- छात्राणां स्मृतिग्रन्थानां परिचयात्मकं ज्ञानं भविष्यति।
- स्मृतिग्रन्थेषु विवेचितसंस्काराणां गुरुशिष्ययोः सम्बन्धस्य च ज्ञानं भविष्यति।
- ब्रह्मचर्यस्य महत्वं ज्ञास्यन्ति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 प्रमुखस्मृतीणां परिचयः, महत्वं, प्रासाङ्गिकता च – मनुस्मृतिः, याज्ञवल्क्यस्मृतिः

घटक – 2 विविधस्मृतीषु षोडशसंस्कारविचारः।

घटक – 3 मनुस्मृतिः – गुरुशिष्यप्रकरणम्।

घटक – 4 याज्ञवल्क्यस्मृतिः – ब्रह्मचर्यप्रकरणम्।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः -

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।

Suresh Kumar

- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषामाध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः –

- मनुस्मृतिः, कुल्लुकभट्टविरचितं टीकासहितम्, हरगोविन्दशास्त्री, चौखम्बा संस्कृतप्रतिष्ठानम्, दिल्ली।
- विशुद्धमनुस्मृतिः, डा. सुरेन्द्रकुमारः, आर्य साहित्य प्रचार ट्रस्ट, दिल्ली।
- मनुस्मृतिः, कुल्लुकभट्टविरचितं टीकासहितम्, शिवराज आचार्यः, विद्याभवनम् वाराणसी।
- याज्ञवल्क्यस्मृतिः, मिताक्षराटीका, डा. गङ्गासागर राय, चौखम्बासंस्कृतप्रतिष्ठानम्, दिल्ली।

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Minor (MIC)**

Semester	V
Name of Course	चम्पूकाव्यम् (Champu-Kavyam)
Course Code	SHA/SM/SKT/5/MIC/301
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुतिः (Course Objectives)

- चम्पूसाहित्यस्य परिचयात्मकं अध्ययनेन सह गद्यात्मकं पद्यात्मकं चम्पूसाहित्यं प्रति अभिरूचिसम्पादनम्।

फलावाप्तिः (Course Learning Outcomes)

- छात्राणां चम्पूसाहित्यस्य परिचयात्मकं ज्ञानं भविष्यति।
- छात्राणां गद्यात्मकं पद्यात्मकं च संस्कृतसाहित्ये पठनकौशलस्य अभिवृद्धिः।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 चम्पूसाहित्यस्य परिचयः

घटक – 2 नलचम्पुः (प्रथम उच्छ्वासः) – ग्रन्थारम्भतः चम्पूकाव्यप्रशंसापर्यन्तम्।

घटक – 3 नलचम्पुः (प्रथम उच्छ्वासः) – आर्यवर्तवर्णनमित्यारभ्य नलव्यवहारिकपरिचयपर्यन्तम्।

घटक – 4 पत्रसन्देशचम्पुः (अभिराजराजेन्द्रमित्रप्रणीतः)।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः -

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।

Sareh Kaur

- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/ आङ्गलभाषामाध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः –

- संस्कृत साहित्य का प्रामाणिक इतिहास, रमाशङ्कर त्रिपाठी, चौखम्बा कृष्णदास अकादमी वाराणसी।

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Minor (MIC)**

Semester	V
Name of Course	वैदिकसंस्कृतसुभाषितानि (Vedic Sanskrit Proverbs)
Course Code	SHA/SM/SKT/5/MIC/302
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुतिः (Course Objectives)

- छात्राणां नैतिकविकासेन सह भाषात्मकविकासः।

फलावाप्तिः (Course Learning Outcomes)

- सरलसंस्कृतसुभाषितानां पठनेन छात्राणां संस्कृतभाषायामबोधसामर्थ्यस्य विकासो भविष्यति।
- छात्राणां नैतिकविकासः चारित्रिकविकासश्च भविष्यति।

पाठ्यवस्तु (Content)

- घटक – 1 वैदिकसूक्तिसरोवरः – 1 पृ. से पृ.सं. 50 पर्यन्तम्
घटक – 2 वैदिकसूक्तिसरोवरः - 51 पृ. से पृ.सं.100 पर्यन्तम्
घटक – 3 वेदसूक्तिमाला - 1 पृ. से पृ.सं. 25 पर्यन्तम्
घटक – 4 वेदसूक्तिमाला - 26 पृ. से पृ.सं. 47 पर्यन्तम्

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः -

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।

Suresh Kari...

- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषामाध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः –

वैदिकसूक्तिसरोवरः-स्वामीजगदीश्वरानन्द सरस्वती,विजयकुमारगोविन्दराम,
स्पीडो ग्राफिक्स, नई दिल्ली
वेदसूक्तिमाला- धर्मेन्द्रकुमारः,सूर्यनारायणभट्टः

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Minor (MIC)**

Semester	V
Name of Course	आयुर्वेदस्य परिचयः सिद्धान्ताश्च
Course Code	SHA/SM/SKT/5/MIC/303
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुतिः (Course Objectives)

- आयुर्वेदस्य मौलिकसिद्धान्तानां ज्ञानप्रदानम्।
- आयुर्वेदाधारिताहारपद्धतेः जीवनपद्धतेश्च ज्ञानसम्पादनम्।

फलावाप्तिः (Course Learning Outcomes)

Suresh K. Harinder

- आयुर्वेदस्य मौलिकसिद्धान्तानां ज्ञानं भविष्यति।
- आयुर्वेदाधारिताहारपद्धत्यानुसारं जीवनयापनं कर्तुं प्रभवन्ति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 आयुर्वेदस्य परिचयः – परिभाषा, महत्वं, उद्देश्यः, इतिहासः च।

घटक – 2 आयुर्वेदस्य मौलिकसिद्धान्ताः।

घटक – 3 आयुर्वेदीयाहारपद्धतिः।

घटक – 4 आयुर्वेदीयजीवनपद्धतिः।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः -

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।

अनुशंसितग्रन्थाः –

- आयुर्वेदस्य मौलिकसिद्धान्ताः, डा. रघुनाथभट्टः, संस्कृतसंवर्धनप्रतिष्ठानम्, नई दिल्ली।
- आयुर्वेदीयाहारपद्धतिः, डा. उमाकान्त तिवारी, संस्कृतसंवर्धनप्रतिष्ठानम्, नई दिल्ली।
- आयुर्वेदीयजीवनपद्धतिः, डा. उमाकान्त तिवारी, संस्कृतसंवर्धनप्रतिष्ठानम्, नई दिल्ली।

Course wise Content Details for Undergraduate Programme Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major Minor (MIC)

Semester	VI
Name of Course	संस्कृतसाहित्ये भारतीयसंस्कृतिः Indian Culture in Sanskrit Literature
Course Code	SHA/SM/SKT/6/MIC/304
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुतिः (Course Objectives)

- भारतीयसंस्कृतेः स्वरूपस्य वैशिष्ट्यस्य उपयोगितायाश्च ज्ञानसम्पादनम्।

Suresh Kari...

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- भारतीयसंस्कृते: परिचयात्मकं ज्ञानं भविष्यति।
- धर्म-अर्थ-काम-मोक्ष-पुरुषार्थचतुष्टयस्य जीवने उपयोगितां ज्ञास्यन्ति।
- षोडशसंस्काराणां वर्णाश्रमव्यवस्थायाश्च ज्ञानं भविष्यति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 भारतीयसंस्कृते: परिचयः, स्वरूपं वैशिष्ट्यञ्च।

घटक – 2 पुरुषार्थचतुष्टयम्, पञ्चमहायज्ञाश्च।

घटक – 3 षोडशसंस्काराः।

घटक – 4 वर्णाश्रमव्यवस्था।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः -

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/ आङ्गलभाषामाध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- भारतीय संस्कृति, प्रो. शिवदत्त ज्ञानी, भारतीय विद्या भवन, बुंबई।
- भारतीयसंस्कृतिः, डा. दामोदर मिश्र, भारतीय विद्या भवन, वाराणसी।
- भारतीय संस्कृति, डा. दीपक कुमार, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
- भारतीय संस्कृति का स्वरूप, श्रीराम शर्मा आचार्य, युग निर्माण योजना, गायत्री तपोभूमि, मथूरा।
- भारतीय संस्कृति, साने गुरुजी, सस्ता साहित्य मण्डल प्रकाशन।

Course wise Content Details for Undergraduate Programme Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major Minor (MIC)

Semester	VI
Name of Course	योगविज्ञानम्
Course Code	SHA/SM/SKT/6/MIC/305
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

Suresh K. Mishra

फलश्रुति: (Course Objectives)

- योगदर्शनं योगविज्ञानस्य परिचयात्मकं ज्ञानप्रदानम्।
- यमनियमादिनां समाधेश्च अवबोधः।
- आध्यात्मिकी उन्नतिः।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- छात्राः योगस्य जीवनोपयोगितां ज्ञास्यन्ति।
- यमनियमादिनां पालनं कर्तुम् अभिप्रेरिताः भविष्यन्ति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 योगस्य परिचयः – अर्थः, महत्वं, उद्देश्यः, उपयोगिता, इतिहासः च, महर्षिपतञ्जलेः परिचयः।

घटक – 2 योगसूत्रम् (समाधिपादः)

घटक – 3 अष्टाङ्गयोग – यम-नियम-आसन-प्राणायाम-प्रत्याहारः

घटक – 4 अष्टाङ्गयोग – धारणा-ध्यान-समाधिः

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशः -

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/ आङ्ग्लभाषामाध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः –

- Agarwal M M : Six systems of Indian Philosophy, Chowkhambha Vidya Bhawan, varanai, 2010
- Chandrashekharendra Saraswat, Swami, The Vedas, Bhavans Publications, Mumabi 2011
- Hiriyanna M : Outlines of Indian Philosophy, Motilal Banarsidas, Delhi, 2009
- Bhat, Krishna K.: The Power of Yoga: SuYoga Publications Mangalore, 2006
- Swami Prabhavananda : Spiritual Heritage of India (English). Sri Ramkrishna Math, Madras, 2004
- Swami Vivekananda : Jnana Yoga, Bhakti Yoga, Karma Yoga, Raja Yoga. Advaita Ashrama, Calcutta, 2000
- Pandit, M. P.: Introduction to Upanishads: Theosophical Society of India, Adyar, Madras, 1976
- Dasgupta, S.N. : Hindu Mysticism, Motilal Banarsidass, Delhi 1927
- Arthuv Avalan : The Serpent Power, Sivalik Prakashan, New Delhi, 2009
- Sing, Lalan Prasad : Tantra, Its Mystic and Scientific Bases. Concept Publishing Company, Delhi, 1976
- Karel Werner : Yoga and Indian Philosophy, Motilal Banarasidas, Delhi, 1979
- Swami Jnanananda : Philosophy of Yoga. Sri Ramkrishna Ashrama, Mysore.
- Dasgupta S. N: History of Indian Philosophy, Motilal Banarsidas, Delhi, 2012
- Sharma, Chandradhar: A Critical Survey of Indian Philosophy. Motilal Banarasidas, Delhi, 2013
- Swami Vivekananda: Rajayoga, Advaita Ashram, Culcutta, 2000

Sareh Kaur

- YIC Manual, Published by SVYP, Bengaluru.
- K. Taimini : The Science of Yoga, (The Theosophical, Publishing House, Adyar Chennai 2005)
- Swami Satyananda Saraswati :Hatha Yoga, Pub: BSY Mungher
- Shivananda, Swami: Narada Bhakti Sutra, Divine Life Society, Rishikesh

Semester	VI
Name of Course	ज्योतिषं कर्मकाण्डं च Jyotisham Karmakandam Cha
Course Code	SHA/SM/SKT/6/MIC/306
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

• S
ayana
Madh
ava,
Sarva
Darsh
ana
Sangr
aha,
Publis

her: Bharatiya Kala Prakashan, 2008

- Harshananda Swami, Karmayoga Sutra Shataka, Ramakrishna Asram, Bengaluru.

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Minor (MIC)**

फलश्रुति: (Course Objectives)

- ज्योतिषशास्त्रस्य महत्वं वैशिष्ट्यं च प्रतिपादनम्।
- प्राचीनभारतीयशास्त्रपरम्परायां निहितस्य खगोलविज्ञानस्य ज्ञानसम्पादनम्।
- ज्योतिषशास्त्रस्य सिद्धान्त-संहिता-होरा विभागानां ज्ञानम्।
- वर्तमानसन्दर्भे ज्योतिषशास्त्रस्य प्रासांगिकतायाः अवबोधः।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- तिथि-वार-नक्षत्र-योग-करणानां पञ्चाङ्गानां ज्ञानं गणितीयज्ञानं च भविष्यति।
- ग्रहाणां स्थितेरवबोधः कुण्डलीनिर्माणस्य ज्ञानं च भविष्यति।
- कुण्डलीमैलापकस्य ज्ञानं भविष्यति।
- जातकानां विभिन्नभावेषु स्थितानां शुभाशुभग्रहाणां परिचयो भविष्यति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटकम् -1 ज्योतिषशास्त्रम् - तत्स्वरूपं महत्वं उपयोगिता च, ज्योतिषशास्त्रस्य उद्भवः विकासश्च (संस्कृतमाध्यमेन)।

पञ्चाङ्गम् – इष्टकालसाधनम्, ग्रहस्पष्टीकरणम्, भयात्, भभोगः, चन्द्रस्पष्टीकरणम्, लग्नदशमलग्नसाधनम् च

घटकम् -2 षड्वर्गविचारः – होरा, द्रेष्काणः, सप्तमांशः, नवांशः, द्वादशांशः, त्रिंशः, ग्रहमैत्री, उच्च-नीचाः ग्रहाः।

घटकम् -3 कुण्डलीमैलापकम् – अष्टकूटपरिचयः परिहारश्च, मङ्गलदोषविचारः परिहारश्च, विवाहमुहूर्तविचारः, विवाहे ग्राह्याः मासाः नक्षत्राणि च, विवाहे वर्जितकालः, लग्नविचारः लग्नशुद्धिश्च।

Sarav. Kari...

घटकम् -4 मेपादिषु द्वादशलशेषु उत्पन्नजातकानां वैशिष्ट्यम्, द्वादशभावेषु ग्रहाणां शुभाशुभफलम्, द्वादशलशेषु शुभाशुभग्रहाः, कारकग्रहाः मारकग्रहाश्च।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः -

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषामाध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- नित्यकर्म, पूजाप्रकाश- पंगौरखपुर प्रैस गीता, मिश्र लालबिहारी .।
- कर्मठगुरुः, मुकुन्दवल्लभः, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली।
- अवकहोडाचक्रम् – अवधवबिहारी त्रिपाठी, चौखम्बा विद्याभवन वाराणसी।
- भारतीय ज्योतिष – नैमीचन्द्र शास्त्री, भारतीय ज्ञानपीठ, 2021।
- जातकनिर्णय – बी.वी. रमन, [Motilal Banarsidass Publishers Pvt. Ltd.](http://MotilalBanarsidassPublishersPvt.Ltd.), 2017
- लघुपाराशरी-सिद्धान्त – मेजर जी. एस. खोत, [Motilal Banarsidass Publishers Pvt. Ltd.](http://MotilalBanarsidassPublishersPvt.Ltd.), 2020
- ज्योतिषबोध – प. धरणीधर शास्त्री, श्री सरस्वती प्रकाशन अजमेर।

Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major

Saxena

Minor (MIC)

Semester	VIII
Name of Course	भारतीयवास्तुशास्त्रम् (The Indian Architecture)
Course Code	BA/H/SKT/7/MIC/401
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- वास्तुशास्त्रस्य महत्वं वैशिष्ट्यं च प्रतिपादनम्।
- प्राचीनभारतीयशास्त्रपरम्परायां निहितस्य स्थापत्यविज्ञानस्य ज्ञानसम्पादनम्।
- वास्तुशास्त्रस्य वैज्ञानिकत्वं सम्पादनम्।
- वर्तमानसन्दर्भे वास्तुशास्त्रस्य प्रासांगिकतायाः अवबोधः।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- वास्तुशास्त्रानुसारं गृहनिर्माणस्य ज्ञानं भविष्यति।
- वास्तुशास्त्रानुसारं भूमेः लक्षणानि ज्ञास्यन्ति।
- वास्तुदोषाणां शान्तेरुपायं भूमिपूजनं शिलान्यासपद्धतिं च ज्ञास्यन्ति।
- वास्तुशास्त्राणामनुसारं विविधमुहूर्तानां ज्ञानं भविष्यति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटकम् -1 वास्तुशास्त्रम् – तत्स्वरूपं महत्त्वम् उपयोगिता च, वास्तुशास्त्रस्य उद्भवः विकासश्च। गृहनिर्माणे हेतुः, जीर्णोद्धारफलम्, परगृहनिवासफलम्, काकिणीविचारः (संस्कृतमाध्यमेन)।

घटकम् -2 भूमेः लक्षणानि, वासयोग्याभूमिः, गृहारम्भः मासाः, जागृतादिभूमिज्ञानम्, गृहारम्भविधिः, राहुमुखविचारः, द्वारस्थापनाविचारः (संस्कृतमाध्यमेन)।

घटकम् -3 वास्तुशान्तिपद्धतिः, भूमिपूजाविधिः, शिलान्यासपद्धतिः, वास्तुशास्त्रीय-विविधोपायानां दिग्दर्शनम्।

घटकम् -4 गृहारम्भमुहूर्तः, शिलान्यासमुहूर्तः, गृहप्रवेशमुहूर्तः विधिश्च, विविधवृक्षाणां रोपणस्य दिक्-निर्धारणम्।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः -

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।

Sareh Kaur

- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथमघटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/ आङ्गलभाषामाध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः

- कर्मठगुरुः, मुकुन्दवल्लभः, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली।
- अवकहोडाचक्रम् – अवधवबिहारी त्रिपाठी, चौखम्बा विद्याभवन वाराणसी।
- भवनभास्कर – गीताप्रेस गौरखपुर।
- समरांगणसूत्रधार(भवन निवेश) - Dr. Dvijendra Nath Shukla, Meharchand Lakshmandas Publications
- सरलवास्तु उपाय - तिलक राज, All India Federation Of Astrologers Society , 2014
- वास्तुविज्ञान -Rajesh Anand, Pawan Pocket Books, Delhi

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Minor (MIC)**

Semester	VII
Name of Course	गद्यसाहित्यम् Gadyasāhityam
Course Code	BA/H/SKT/7/MIC/402
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुतिः (Course Objectives)

- गद्यसंस्कृतसाहित्यस्य अवबोधसामर्थ्यस्य पठनसामर्थ्यस्य च विकासः।

Suresh Kari...

- बाण-दण्ड-हर्ष-अम्बिकादत्तव्यासादीनां गद्यकाराणां गद्यविधायाः ज्ञानम्।

फलावाप्तिः (Course Learning Outcomes)

- छात्राः गद्यात्मकसंस्कृतसाहित्यस्य पठने अवबोधने च समर्थाः भविष्यन्ति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 शिवराजविजयम् (द्वितीयो निश्वासः)

घटक – 2 हर्षचरितम् (पञ्चमोच्छ्वासः)

घटक – 3 दशकुमारचरितम् (अष्टमोच्छ्वासः)

घटक – 4 कादम्बरी (शुकनासोपदेशः)

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः -

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः-

- हर्षचरितम्, बाणभट्ट, चौखम्बा विद्या भवन, वाराणसी।
- दशकुमारचरितम्, दण्डी, चौखम्बा विद्या भवन, वाराणसी।
- शिवराजविजयः, डा. यशवन्त कुमार जोशी, आयुर्वेद संस्कृत हिन्दी पुस्तक भण्डार जयपुर।
- शिवराजविजयः, डा. रमाशङ्करमिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन वाराणसी।
- कादम्बरी, आचार्य शेषराज शर्मा रेग्मी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

Course wise Content Details for Undergraduate Programme Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major Minor (MIC)

Semester	VIII
Name of Course	संस्कृतव्याकरणं व्याकरणसिद्धान्तकौमुदी Sanskrit Grammar Vyākaraṇasiddhāntakaumudī
Course Code	BA/H/SKT/8/MIC/403
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुतिः (Course Objectives)

- व्याकरणसिद्धान्तकौमुदीस्थकारकस्त्रीकृत्यप्रत्ययप्रकरणानां विशेषाध्ययनम्।

फलावाप्तिः (Course Learning Outcomes)

Suresh K. Mishra

- छात्राणां सम्बद्धविषयाणां विस्तृतं शास्त्रीयं च ज्ञानं भविष्यति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 कारकप्रकरणम् – प्रथमाविभक्तिः तृतीयाविभक्तिपर्यन्तम्।

घटक – 2 कारकप्रकरणम् – चतुर्थीविभक्तिः प्रकरणान्तपर्यन्तम्।

घटक – 3 स्त्रीप्रत्ययप्रकरणम्।

घटक – 4 कृत्यप्रत्ययस्वरूपम्, तव्यादिकृत्यप्रत्ययविधानप्रबोधनम्।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः -

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी (तृतीय भाग), (तद्धित प्रकरण)व्याख्या० श्रीगोविन्दाचार्यः, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
- वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी, भट्टोजिदीक्षित, सम्पा० गोपालदत्त पाण्डेय, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी, 1997
- वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी, भट्टोजिदीक्षित, सम्पा० पं० शिवदत्त, बम्बई, 1932
- वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी (चतुर्थ भाग), व्याख्या० श्रीगोविन्दाचार्यः, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
- वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी (उत्तरार्धम्) बालमनोरमा-तत्वबोधिनी-सहिता, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली।

Course wise Content Details for Undergraduate Programme Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major Minor (MIC)

Semester	VIII
Name of Course	साहित्यदर्पणः Sāhityadarpaṇaḥ
Course Code	BA/H/SKT/8/MIC/404
Total Credits	04
Total Marks	100
Theory	70
Internal Assessment	30
Time	3 Hrs.

Suresh K. Singh

फलश्रुति: (Course Objectives)

- समृद्धसंस्कृतसाहित्यस्य काव्यशास्त्रीयपरम्परायाः ज्ञानम्।
- काव्यशास्त्रीयसिद्धान्तानां ज्ञानम्।
- कवित्वशक्तेः प्रकटीकरणम्।
- गद्य-पद्य-नाट्यादीनां काव्यविधानां शास्त्रीयं परिज्ञानम्।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- काव्यस्वरूपं काव्यप्रयोजनं च ज्ञास्यन्ति।
- काव्यभेदानां नाट्यतत्त्वानां ज्ञानं भविष्यति।
- वक्रोक्तिकाव्यस्य परिचयोऽवबोधश्च।
- काव्यस्य स्वरूपं वक्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 साहित्यदर्पणः, प्रथम-द्वितीयौ परिच्छेदौ

घटक – 2 साहित्यदर्पणः, षष्ठपरिच्छेदः (1-60 कारिकाः)

घटक – 3 साहित्यदर्पणः, षष्ठपरिच्छेदः (313-337 कारिकाः)

घटक – 4 साहित्यदर्पणः, सप्तमपरिच्छेदः (दोषस्वरूपम्, दोषाणां विभागः परिचयश्च), अष्टमपरिच्छेदः।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः -

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे नव (09) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु पञ्च प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये चत्वारो प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-9 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। प्रतिप्रश्नं पञ्चदश अङ्कानां (15) भविष्यति।
- प्रथम-घटकाश्रिताः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति। अन्ये संस्कृत/हिन्दी/आङ्गलभाषा-माध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- साहित्यदर्पणः - विश्वनाथः, व्याख्याकार- निरूपण विद्यालंकार, साहित्यभण्डार, मेरठ।
- साहित्यदर्पणः, शालिग्राम शास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली, २००४।
- साहित्यदर्पणः, सत्यव्रत सिंह, चौखम्बा विद्या भवन, वाराणसी।

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Multidisciplinary Course (MDC)**

Suresh Kumar

Semester	I
Name of Course	योगपरिचय: योगाभ्यासश्च Introduction to Yoga & Practice
Course Code	SHA/SM/SKT/1/MDC/101
Total Credits	03
Total Marks	75
Internal Assessment	25
Presentation	50
Time	3 Hrs.

उद्देश्य (Objectives)-

- विद्यार्थी को योग एवं यौगिक पद्धतियों। करवाना परिचय से ग्रंथों यौगिक ,
- योग अभ्यासों से पूर्व वैदिक मंत्रोच्चारण। करना अवगत से महत्त्व के ,व्यायाम सूक्ष्म ,
- योग अभ्यासों के क्रियात्मक पक्ष को सावधानीपूर्वक सिखाना।

अधिगम प्रतिफल (Learning Outcomes)-

- 1 विद्यार्थी योग के अर्थ। सकेंगे हो अवगत से तत्त्वों आधारभूत आदि इतिहास ,उत्पत्ति ,
- 2 मंत्रोच्चारण। होंगे निपुण में अभ्यास सूक्ष्म ,
- 3 सूर्य अभ्यस्त में करने नमस्कार भूमि-होंगे। शरीर स्थिरता हेतु विभिन्न आसनों का अभ्यास करना।

For Presentation/ Practical Exam:

Note: For end term examination, each candidate will be given 30 minutes for Presentation/practical performance as per the following syllabus:

पाठ्यवस्तु (Contents):

घटक 1-

- योग का अर्थ की योग में युग आधुनिक। महत्त्व का योग और व्यक्तित्व का योगी। स्वरूप व इतिहास ,परिभाषा , का पतंजलि महर्षि। हठयोग ,योग-अष्टांग ,कर्मयोग ,भक्तियोग ,ज्ञानयोग ,राजयोग : प्रकार के योग। उपयोगिता। परिचय सामान्य

घटक 2-

- मंत्रोच्चारण, प्रार्थना ,1-भाग मुक्तासन पवन (नमन गुल्फ ,टखना ,घुटना ,कटि ,धड़ ,धस्कं ,ग्रीवा) व्यायाम सूक्ष्म , नमस्कार। सूर्य ,2 – भाग

घटक 3-विभिन्न आसनों का परिचय -

- खड़े होकर ,पार्श्वकोणासन ,त्रिकोणासन ,पादहस्तासन ,अर्द्धचक्र ,कटिचक्रासन ,ताड़ासन तिर्यक ,ताड़ासन - वीरभद्रासन।
- बैठकर पूर्वोत्तानासन। ,पश्चिमोत्तानासन ,उष्ट्रासन ,गोमुखासन ,योगमुद्रासन ,पद्मासन ,सिद्धासन ,दण्डासन -
- पेट के बल लेटकर मकरासन। ,धनुरासन ,शलभासन ,भुजंगासन -
- पीठ के बल लेटकर। मत्स्यासन ,चक्रासन ,सर्वांगासन ,हलासन ,शवासन -

सन्दर्भग्रन्थ (Reference Books) :

- योगप्रकाशन दिव्य ,बालकृष्ण आचार्य -विज्ञानम्-
- योग महाविज्ञानकुमार कामाख्या .डॉ -

Sareh Kaur

- योग विज्ञान ,सरस्वती योगेश्वरानंद स्वामी -
- वेदों में योग विद्या स्वामी -दिव्यानंद ।
- योग सामान्यज्ञानप्रकाशन दिव्य ,रामदेव स्वामी -
- योग मनोविज्ञान आत्रेय प्रकाश शांति -
- भारतीय दर्शन की रूपरेखा। सिन्हा हरिंद्र .प्रो -
- भारतीय योगियों का परिचय। मुखर्जी विश्वनाथ -
- कल्याण योगांक। गोरखपुर गीताप्रेस -
- उपनिषदों में योगईश्वरभारद्वा .डॉ -ाज ,
- ईश आदि नौ उपनिषद्। गोरखपुर गीताप्रेस -
- छान्दोग्य उपनिषद्। गोरखपुर गीताप्रेस -
- बृहदारण्यक उपनिषद्गोरखपुर गीताप्रेस -
- हठप्रदिपिका कैवल्यधाम -
- घेरण्ड संहिताकैवल्यधाम -
- आसन मुंगेर। ,ट्रस्ट पब्लिकेशन योग -मुद्राबंध-प्राणायाम-
- घेरण्ड संहितापब्लिकेश योग -न ट्रस्टमुंगेर। ,
- यौगिक सूक्ष्म व्यायामब्रह्मचारी। धीरेन्द्र स्वामी -

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Multidisciplinary Course (MDC)**

Semester	I
Name of Course	संस्कृतगायनम् Sanskrit Singing
Course Code	SHA/SM/SKT/1/MDC/102
Total Credits	03
Total Marks	75
Internal Assessment	25
Presentation	50
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- संस्कृतभाषायां वैदिकमन्त्राणां श्लोकानां गीतानां अनुदितगीतानां च गायने योग्यतासम्पादनम्

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- वैदिकमन्त्राणां संस्कृतश्लोकानां च गायने समर्थाः भविष्यन्ति ।
- संस्कृतगीतानां गायने समर्थाः भविष्यन्ति ।
- आधुनिकचलचित्रगीतानां संस्कृतानुवादं कर्तुं गायने च पारङ्गताः भविष्यन्ति।

For Presentation/ Practical Exam:

- **Note:** For end term examination, each candidate will be given 30 minutes for Presentation/practical performance as per the following syllabus:

पाठ्यवस्तु (Content)

Suresh Kaur

घटक – 1 प्रमुखछन्दःसु वैदिकमन्त्राणां संस्कृतश्लोकानां च गायनाभ्यासः।

घटक – 2 संस्कृतगीतानां गायनाभ्यासः।

घटक – 3 आधुनिकचलचित्रगीतानां संस्कृतानुवादेन सह गायनाभ्यासः।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- गेयसंस्कृतम्, प्रकाशकः – संस्कृत भारती ।
- गीत-संस्कृतम्, प्रकाशकः – संस्कृत भारती ।
- गेयगीतमञ्जरी, प्रकाशकः – संस्कृत भारती ।
- वार्तावली (डी. डी. न्यूजद्वारा प्रसारित) आधुनिकचलचित्रगीतानां संस्कृतानुवादः, Episode 1-100 (You tube पर उपलब्ध)
- वैदिकछन्दोमीमांसा , पं. युधिष्ठिरमीमांसक , रामलाल कपूर ट्रस्ट , सोनीपत ।
- छन्दशास्त्रम् , पिंगल , हलायुधभट्टकृत मृतसंजीवनी व्याख्या एवं वृत्तिसहित , चौखम्बा ओरियान्टालिया, वाराणसी
- वृत्तरत्नाकरः,

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Multidisciplinary Course (MDC)**

Semester	II
Name of Course	वैदिकगणितम् (Vedic Mathematics)
Course Code	SHA/SM/SKT/2/MDC/103
Total Credits	03
Total Marks	75
Internal Assessment	25
Theory	50
Time	3 Hrs.

फलश्रुतिः (Course Objectives) -

- भारतीय-प्राचीन-गणितशास्त्रस्य ऐतिहासिकं ज्ञानसम्पादनम्।
- वैदिक-गणितस्य उपयोगिता महत्त्वं च अवबोधनार्थम् ।

फलावाप्तिः (Course Learning Outcomes) -

- 1 प्राचीन-गणितशास्त्र का ऐतिहासिक परिचय होगा ।
- 2 प्राचीन-गणितज्ञों का सामान्यपरिचय होगा।
- 3 वैदिक-गणित के सामान्य नियमों से अवगत होंगे।

पाठ्यवस्तु (Content) –

घटकम् – परिचय संक्षिप्त का गणितशास्त्र में परम्परा संस्कृत .1 -

- 1.1 वैदिक काल में गणित : ऋग्वेद में गणित, यजुर्वेद में गणित, सामवेद में गणित, अथर्ववेद में गणित ।
- 1.2 ब्राह्मण ग्रन्थों में गणित ।

Saxena

- 1.3 उपनिषदों में गणित ।
- 1.4 वेदाङ्गों में गणित ।
- 1.5 रामायण, महाभारत व पुराणों में गणित ।

घटकम् - 2. प्राचीन भारतीय गणितज्ञों का सामान्य परिचय –

- 1.1 वररुचि
- 1.2 आर्यभट्ट प्रथम
- 1.3 वराहमिहिर
- 1.4 आर्यभट्ट द्वितीय
- 1.5 भास्कराचार्य

घटकम् - 3. वैदिक गणित – भारतीकृष्णतीर्थ विरचित वैदिक गणित (1 से 16 सूत्र) ।

आर्यभट्टप्रणीतम् आर्यभट्टीयम् – गीतिकापाद(सम्पूर्ण), गणितपाद(1 से 5 पद्य) ।

गणितशास्त्र में पारिभाषिक शब्दावली – बीजगणित, कलन, संख्या, अंक, शून्य, अनन्त, दशमलव, वर्ग एवं वर्गमूल, घन एवं घनमूल ।

सन्दर्भ पुस्तकें -

- 1 संस्कृत वाङ्मय में गणितीय परम्पराडा , ° दया शंकर तिवारी, विद्यानिधि प्रकाशन, दिल्ली, 2017
- 2 वैदिक गणित, भारतीकृष्णतीर्थकृत, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली, 2005 ।
- 3 प्राचीन भारतीय गणित, बलदेव उपाध्याय, विज्ञान भारती, दिल्ली, 1971 ।
- 4 प्राचीन भारतीय गणित की ऐतिहासिक एवं सांस्कृतिक झलकियां, राधाशरण गुप्त, NCERT, Delhi, 1997।

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Multidisciplinary Course (MDC)**

Semester	II
Name of Course	संस्कृतसाहित्ये पर्यावरणविज्ञानम् Environmental Science in Sanskrit Literature
Course Code	SHA/SM/SKT/2/MDC/104
Total Credits	03
Total Marks	75
Internal Assessment	25
Theory	50
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- वैदिकवाङ्मये निहितं पर्यावरणविज्ञानस्य सामान्यः अवबोधः ।
- लौकिकसंस्कृतवाङ्मये निबद्धं पर्यावरणसंरक्षणं प्रति जागरणम् ।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

Saxena

- छात्राः संस्कृत वाङ्मये उक्तपर्यावरणसंरक्षणोपायानुसारं पर्यावरणचिन्तनं करिष्यन्ति ।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 वैदिकवाङ्मये पर्यावरणविज्ञानं पर्यावरणसंरक्षणोपायाश्च।

घटक – 2 रामायण-महाभारत-पुराणादिषु पर्यावरणविज्ञानं पर्यावरणसंरक्षणोपायाश्च।

घटक – 3 लौकिकसंस्कृतवाङ्मये पर्यावरणसंरक्षणोपायाश्च।

अनुशंसितग्रन्थाः –

- संस्कृत साहित्य में पर्यावरण विज्ञान, डा.शंकरलाल शास्त्री, हंसा प्रकाशन जयपुर।
- संस्कृत वाङ्मय में पर्यावरण चेतना, प्रो.उमा रानी त्रिपाठी, कला प्रकाशन वाराणसी ।
- प्राचीन संस्कृत साहित्य में पर्यावरण परिशीलन, डा. सञ्जु मिश्रा, अमरग्रन्थ पब्लिकेशन, नई दिल्ली

Course wise Content Details for Undergraduate Programme Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major Multidisciplinary Course (MDC)

Semester	III
Name of Course	श्रीमद्भगवद्गीतायां जीवनप्रबन्धनम् (Life Management in Srimad Bhagavad Gita)
Course Code	SHA/SM/SKT/3/MDC/201
Total Credits	03
Total Marks	75
Internal Assessment	25
Theory	50
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- श्रीमद्भगवद्गीतायाः दार्शनिकम् आध्यात्मिकं सामाजिकं च महत्त्वस्य ज्ञानसम्पादनम्।
- कार्यनिर्वहणसामर्थ्यसंपादने श्रीमद्भगवद्गीतायाः महत्त्वाबोधनम्।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- श्रीमद्भगवद्गीतायाः ज्ञानेन व्यक्तित्वनिर्माणे समर्थाः भविष्यन्ति।
- श्रीमद्भगवद्गीतायाः अवबोधेन कर्मणाः महित्वं ज्ञास्यन्ति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटकम् 1. – व्यक्तित्वविकासः - स्पष्टबुद्धिः(18.30-32), अहंभावस्य त्यागः(2.7,8.7, 9.27, 11.55), इन्द्रियेषु नियन्त्रणम्(2.58-59,64), नैतिकमूल्यानां ग्रहणम्(12.11,12.13-19), व्यर्थालापस्य त्यागः (4.11,7.21,9.26), इच्छानां(कामानां) त्यागः(2.71,55), निर्णयक्षमता(18.63), शारीरिकं मानसिकम् अनुशासनञ्च(6.36, 17.14-19)

घटकम् 2. – आत्मनः नित्यता(2.13,20,22,23,15.5,9), ज्ञानस्य महत्त्वञ्च(2.52, 4.38-39,6.42)

घटकम् 3.– संतुलितजीवनरहस्यानि(2.38,48,50,62,63,3.8), कर्मव्यवस्था(2.47,48,3.8,18.5)

Saral Kaur

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः -

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत् ।
- प्रश्नपत्रे सप्त (07) प्रश्नाः भविष्यन्ति । तेषु चत्वारः प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति । प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये त्रयः प्रश्नाः प्रथम-द्वितीय-तृतीयघटकसम्बद्धाः भविष्यन्ति ।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति । घटकत्रयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य चत्वारः संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते । ते चत्वारः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः । प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-7 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः । आहत्य त्रयः प्रश्नाः समाधेयाः । प्रतिप्रश्नं चतुर्दश अङ्कानां (14) भविष्यति।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- श्रीमद्भगवद्गीता - गीताप्रेस , गोरखपुर ।
- Management in Bhagwad Geeta, Dr. Ashutosh Narayan Misal, Published by A1 VIEW
- Management Wisdom from The Bhagavad Gita, by Swami Viditatmananda Saraswati Published by Adhyatma Vidya Mandir
- Bhagwad Gita (Encyclopedia of Management Principles and Scientific Living), by Priyavadan Desai, Published by Bharatiya Vidya Bhavan, 2010.
- The Gita & Management, by Swami Bodhananda, Published by Srishti Publishers

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Multidisciplinary Course (MDC)**

Semester	III
Name of Course	यज्ञविधि-शिक्षणम् Teaching Method of Yajyan
Course Code	SHA/SM/SKT/3/MDC/202
Total Credits	03
Total Marks	75
Internal Assessment	25
Presentation	50
Time	3 Hrs.

फलश्रुतिः (Course Objectives)

यज्ञस्य प्रासांगिकतायाः विषये ज्ञानम्।

फलावाप्तिः (Course Learning Outcomes)

यज्ञस्य विधिनाम् अवबोधनम्।

For Presentation/ Practical Exam:

Note: For end term examination, each candidate will be given 30 minutes for Presentation/practical performance as per the following syllabus:

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक - 1 यज्ञस्य स्वरूपं प्रकाराश्च, महत्वं, वर्तमानसन्दर्भे प्रासांगिकता इतिहासश्च।

Suresh Khandekar

घटक – 2 सनातनपद्धत्यानुसारं यज्ञविधि शिक्षणम् – कुण्डनिर्माणम्/वेदीनिर्माणम्, स्वस्तितिलकम्, संकल्पम्, सामान्यपूजनम्, कुण्डस्थ/ वेदीस्थदेवताह्वानम्, पञ्चभूसंस्काराः, अग्निस्थापना, कुशकण्डिका, आधाराद्याहुतयः, गणेशाम्बिकयोः/गौर्यादिमातृणाम्/सप्तवशोधारा/नवग्रहाणां/पञ्चलोकपालानां/दशदिक्पालानां/वास्तुमण्डलदेवतानां/कर्मप्रधानदेवानां वा आह्वानं होमश्च, पूर्णाहुतिः आरार्तिकञ्च।

घटक – 3 आर्षपद्धत्यानुसारं यज्ञविधि शिक्षणम् –

अनुशंसितग्रन्थाः –

- नित्यकर्मपूजाप्रकाशः, गीता प्रैस, गौरखपुर।
- पाण्डित्य पूजा प्रकाश, आचार्य अखिलेश द्विवेदी, राष्ट्रिय संस्कृत महाविद्यालय, मुंबई।
- कर्मकाण्डभास्करः, श्रीरामशर्मा आचार्य, युगनिर्माण योजना विस्तार ट्रस्ट।
- सर्वकर्म अनुष्ठान प्रकाश, प. रमेशचन्द्र मिश्र, मयूरेश प्रकाशन अजमेर।

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Ability-Enhancement Courses (AEC)**

Semester	I
Name of Course	संस्कृत-भाषा दक्षता- 1 (Proficiency in Sanskrit languages-I)
Course Code	SHA/SM/SKT/1/AEC/101
Total Credits	02
Total Marks	50
Internal Assessment	20
Theory	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुतिः (Course Objectives)

- सरलसंस्कृतभाषायां श्रवण-सम्भाषण-पठन-लेखनकौशलानां विकासः

फलावाप्तिः (Course Learning Outcomes)

- छात्राः संस्कृतभाषायाः वर्णानां ज्ञास्यन्ति ।
- सरलसंस्कृतेन वाक्यव्यवहारं कर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति ।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 प्रथमा दीक्षा – वर्णमाला ।

घटक – 2 प्रथमा दीक्षा – वाक्यव्यवहारः ।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः -

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत् ।
- प्रश्नपत्रे पञ्च (05) प्रश्नाः भविष्यन्ति । तेषु त्रयः प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति । प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये द्वौ प्रश्नौ प्रथम-द्वितीयघटकसम्बद्धौ भविष्यन्तः ।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति । घटकद्वयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य त्रयः संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते । ते त्रयः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः । प्रत्येकस्य प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।

Saxena

- प्रश्नसंख्या 2-5 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकस्य घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ। प्रतिप्रश्नं द्वादश अङ्कानां (12) भविष्यति।

अनुशंसितग्रन्थाः –

- संस्कृतस्वाध्यायः, प्रथमा दीक्षा – वर्णमाला, सम्पादकः – वेम्पटि कुटुम्बशास्त्री, प्रकाशकः – केन्द्रीय संस्कृत पुस्तकालय, नव देहली।
- संस्कृतस्वाध्यायः, प्रथमा दीक्षा – वाक्यव्यवहारः, सम्पादकः – वेम्पटि कुटुम्बशास्त्री, प्रकाशकः – केन्द्रीय संस्कृत पुस्तकालय, नव देहली।

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Ability-Enhancement Courses (AEC)**

Semester	II
Name of Course	संस्कृत-भाषा दक्षता- 2 (Proficiency in Sanskrit languages-2)
Course Code	: SHA/SM/SKT/2/AEC/102
Total Credits	02
Total Marks	50
Internal Assessment	20
Theory	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुतिः (Course Objectives)

- सरलसंस्कृतभाषायां श्रवण-सम्भाषण-पठन-लेखनकौशलानां विकासः।

फलावाप्तिः (Course Learning Outcomes)

- छात्राः संस्कृतवाक्यानां विस्तृतं स्वरूपं ज्ञास्यन्ति।
- सरलसंस्कृतेन सम्भाषणं कर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 प्रथमा दीक्षा – वाक्यविस्तरः।

घटक – 2 प्रथमा दीक्षा – सम्भाषणम्।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः -

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत्।
- प्रश्नपत्रे पञ्च (05) प्रश्नाः भविष्यन्ति। तेषु त्रयः प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति। प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये द्वौ प्रश्नौ प्रथम-द्वितीयघटकसम्बद्धौ भविष्यन्तः।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति। घटकद्वयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य त्रयः संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते। ते त्रयः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः। प्रत्येकस्य प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-5 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकस्य घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ। प्रतिप्रश्नं द्वादश अङ्कानां (12) भविष्यति।

अनुशंसितग्रन्थाः –

- संस्कृतस्वाध्यायः, प्रथमा दीक्षा – वाक्यविस्तरः, सम्पादकः – वेम्पटि कुटुम्बशास्त्री, प्रकाशकः – केन्द्रीय संस्कृत पुस्तकालय, नव देहली।

Suresh Kumar

- संस्कृतस्वाध्यायः, प्रथमा दीक्षा – सम्भाषणम्, सम्पादकः – वेम्पटि कुटुम्बशास्त्री, प्रकाशकः – केन्द्रीय संस्कृत पुस्तकालय, नव देहली।

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Ability-Enhancement Courses (AEC)**

Semester	III
Name of Course	संस्कृत-भाषा दक्षता- 3 (Proficiency in Sanskrit languages-III)
Course Code	: SHA/SM/SKT/3/AEC/201
Total Credits	02
Total Marks	50
Internal Assessment	20
Theory	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- सरलसंस्कृतभाषायां श्रवण-सम्भाषण-पठन-लेखनकौशलानां विकासः ।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- छात्राः संस्कृतवाक्यानां विस्तृतं स्वरूपं ज्ञास्यन्ति ।
- सरलसंस्कृतेन सम्भाषणं कर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति ।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 द्वितीया दीक्षा – व्यवहारप्रदीपः (प्रथमो भागः) प्रथमः स्तबकः ।

घटक – 2 द्वितीया दीक्षा – व्यवहारप्रदीपः (प्रथमो भागः) द्वितीय-तृतीयौ स्तबकौ।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः -

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत् ।
- प्रश्नपत्रे पञ्च (05) प्रश्नाः भविष्यन्ति । तेषु त्रयः प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति । प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये द्वौ प्रश्नौ प्रथम-द्वितीयघटकसम्बद्धौ भविष्यन्तः ।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति । घटकद्वयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य त्रयः संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते । ते त्रयः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः । प्रत्येकस्य प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-5 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकस्य घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः । आहत्य द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ । प्रतिप्रश्नं द्वादश अङ्कानां (12) भविष्यति ।

अनुशंसितग्रन्थाः –

Suresh Kari...

- संस्कृतस्वाध्यायः, द्वितीया दीक्षा – व्यवहारप्रदीपः (प्रथमो भागः), सम्पादकः – वेम्पटि कुटुम्बशास्त्री, प्रकाशकः – केन्द्रीय संस्कृत पुस्तकालय, नव देहली ।

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Ability-Enhancement Courses (AEC)**

Semester	IV
Name of Course	संस्कृत-भाषा दक्षता- 4 (Proficiency in Sanskrit languages-IV)
Course Code	SHA/SM/SKT/4/AEC/202
Total Credits	02
Total Marks	50
Internal Assessment	20
Theory	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुतिः (Course Objectives)

- सरलसंस्कृतभाषायां श्रवण-सम्भाषण-पठन-लेखनकौशलानां विकासः।

फलावाप्तिः (Course Learning Outcomes)

- छात्राः संस्कृतवाक्यानां विस्तृतं स्वरूपं ज्ञास्यन्ति ।
- सरलसंस्कृतेन सम्भाषणं कर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति ।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 द्वितीया दीक्षा – व्यवहारप्रदीपः (द्वितीयो भागः) चतुर्थः स्तवकः।

घटक – 2 द्वितीया दीक्षा – व्यवहारप्रदीपः (द्वितीयो भागः) पञ्चम-षष्ठौ स्तवकौ।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः -

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत् ।
- प्रश्नपत्रे पञ्च (05) प्रश्नाः भविष्यन्ति । तेषु त्रयः प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति । प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये द्वौ प्रश्नौ प्रथम-द्वितीयघटकसम्बद्धौ भविष्यन्तः ।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति । घटकद्वयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य त्रयः संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते । ते त्रयः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः । प्रत्येकस्य प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-5 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकस्य घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः । आहत्य द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ । प्रतिप्रश्नं द्वादश अङ्कानां (12) भविष्यति ।

अनुशंसितग्रन्थाः –

Suresh Kumar

- संस्कृतस्वाध्यायः, द्वितीया दीक्षा – व्यवहारप्रदीपः (द्वितीयो भागः), सम्पादकः – वेम्पटि कुटुम्बशास्त्री, प्रकाशकः – केन्द्रीय संस्कृत पुस्तकालय, नव देहली।

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Skill Enhancement Courses (SEC)**

Semester	I
Name of Course	संस्कृतगायनम् Sanskrit Singing
Course Code	SHA/SM/SKT/1/SEC/101
Total Credits	03
Total Marks	75
Internal Assessment	25
Presentation	50
Time	3 Hrs.

फलश्रुतिः (Course Objectives)

- संस्कृतभाषायां वैदिकमन्त्राणां श्लोकानां गीतानां अनुदितगीतानां च गायने योग्यतासम्पादनम् ।

फलावाप्तिः (Course Learning Outcomes)

- वैदिकमन्त्राणां संस्कृतश्लोकानां च गायने समर्थाः भविष्यन्ति ।
- संस्कृतगीतानां गायने समर्थाः भविष्यन्ति ।
- आधुनिकचलचित्रगीतानां संस्कृतानुवादं कर्तुं गायने च पारङ्गताः भविष्यन्ति।

For Presentation/ Practical Exam:

- **Note:** For end term examination, each candidate will be given 30 minutes for Presentation/practical performance as per the following syllabus:

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 प्रमुखछन्दःसु वैदिकमन्त्राणां संस्कृतश्लोकानां च गायनाभ्यासः।

घटक – 2 संस्कृतगीतानां गायनाभ्यासः।

घटक – 3 आधुनिकचलचित्रगीतानां संस्कृतानुवादेन सह गायनाभ्यासः।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- गेयसंस्कृतम्, प्रकाशकः – संस्कृतभारती।
- गीत-संस्कृतम्, प्रकाशकः – संस्कृत भारती ।
- गेयगीतमञ्जरी, प्रकाशकः – संस्कृत भारती ।
- वार्तावली (डी. डी. न्यूजद्वारा प्रसारित)आधुनिकचलचित्रगीतानां संस्कृतानुवादः, Episode 1-100 (You tube पर उपलब्ध)

Suresh Khandekar

- वैदिकछन्दोमीमांसा , पं. युधिष्ठिरमीमांसक , रामलाल कपूर ट्रस्ट , सोनीपत ।
- छन्दशास्त्रम् , पिंगल , हलायुधभट्टकृत मृतसंजीवनी व्याख्या एवं वृत्तिसहित , चौखम्बा ओरियान्टालिया, वाराणसी

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Skill Enhancement Courses (SEC)**

Semester	II
Name of Course	प्राचीनलिप्यभ्यासः(Ancient Script Practice)
Course Code	SHA/SM/SKT/2/SEC/102
Total Credits	03
Total Marks	75
Internal Assessment	25
Presentation	50
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- प्राचीनभारतीयलिपीनां वर्णमालायाः लेखनाभ्यासेन सह पठनस्य योग्यतासम्पादनम्।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- लेखनकलायाः लिपीनां च ज्ञानं प्राप्स्यन्ति।
- ब्राह्मी-शारदा-ग्रन्थलिपीनां वर्णमालां लेखने समर्थाः भविष्यन्ति।
- ब्राह्मी-शारदा-ग्रन्थलिपिषु लिखितानां अभिलेखानां ग्रन्थान् वा पठने समर्थाः भविष्यन्ति।

For Presentation/ Practical Exam:

- **Note:** For end term examination, each candidate will be given 30 minutes for Presentation/practical performance as per the following syllabus:

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 भारते लेखनकलायाः उद्भवो विकासश्च, प्राचीनलिपीनां सामान्य परिचयः।

घटक – 2 लिप्यभ्यासः– ब्राह्मी-शारदा-ग्रन्थलिपीनां वर्णमालायाः लेखनाभ्यासः।

घटक – 3 पठनाभ्यासः– ब्राह्मी-शारदा-ग्रन्थलिपिषु लिखितानां अभिलेखानां ग्रन्थानां वा पठनस्य सामान्याभ्यासः।

अनुशंसितग्रन्थाः -

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Skill Enhancement Courses (SEC)**

Semester	III
-----------------	------------

Suresh Kumar

Name of Course	संस्कृत-टङ्कणकौशलम् (Sanskrit Typing Skills)
Course Code	SHA/SM/SKT/3/SEC/201
Total Credits	03
Total Marks	75
Internal Assessment	25
Presentation	50
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- छात्राणां संगणकविज्ञाने निपुणता सम्पादनम्।
- संस्कृतक्षेत्रे संगणकमहत्त्वस्य उपयोगितायाः च अवबोधः।
- संस्कृतभाषायाः पठनपाठने आधुनिकतायाः समावेशः।
- संस्कृतशास्त्राणां संरक्षणाय संगणकस्य अनुप्रयोगः।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- छात्राः संगणकप्रयोगपरिचिताः भविष्यन्ति।
- छात्राः संस्कृतभाषायाः टङ्कणे अभ्यस्ताः भविष्यन्ति।

For Presentation/ Practical Exam:

Note: For end term examination, each candidate will be given 30 minutes for Presentation/practical performance as per the following syllabus:

पाठ्यवस्तु (Content)

Unit 1. -Basic Computer Awareness, Operating System.

Unit 2. -MS Office Tools (Word, Power Point, Excel).

Unit 3. –Typing tools and Software(Unicode, Google Input, Google Assistant, Voice Typing etc.),Unicode typing in Devanagari Scripts, Sanskrit text Digitalization/Preservation/Storage.

अनुशंसितग्रन्थाः –

1. कम्प्यूटर का परिचय, गौरव अग्रवाल, शिव प्रकाशन, इंदौर
2. Computer Fundamental, P.K. Sinha
3. Devanāgarī Unicode Chart. <http://unicode.org/charts/PDF/U0900.pdf>
4. The Unicode Consortium. <http://unicode.org/>
5. Content creation and E-learning in Indian languages: a model: <http://eprints.rclis.org/7189/1/>
6. Albert, Traver. E-Learning: Methods, Modules and Infrastructure. Clanrye International, 2015.

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Skill Enhancement Courses (SEC)**

Suresh Kumar

Semester	IV
Name of Course	संस्कृतपत्रकारिताSanskrit Media
Course Code	SHA/SM/SKT/3/SEC/202
Total Credits	02
Total Marks	50
Internal Assessment	20
Theory	30
Time	3 Hrs.

फलश्रुति: (Course Objectives)

- संस्कृतभाषायां पत्रकारिताकौशलस्य योग्यतासम्पादनम्।

फलावाप्ति: (Course Learning Outcomes)

- छात्राः संस्कृतपत्रकारितायां निपुणाः भविष्यन्ति।

पाठ्यवस्तु (Content)

घटक – 1 संस्कृतपत्रकारितायाम् आकाशवाणीदूरदर्शनयोः परिचयः, उपयोगिता इतिहासश्च।

घटक – 2 संस्कृतपत्रिकाणां वार्तापत्रिकाणां च परिचयः, उपयोगिता इतिहासश्च।

प्रश्नपत्रनिर्माणार्थं निर्देशाः-

- प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतमाध्यमेन भवेत् ।
- प्रश्नपत्रे पञ्च (05) प्रश्नाः भविष्यन्ति । तेषु त्रयः प्रश्नाः अनिवार्याः भविष्यन्ति । प्रथमा प्रश्नसंख्या अनिवार्या भविष्यति तथा च अन्ये द्वौ प्रश्नौ प्रथम-द्वितीयघटकसम्बद्धौ भविष्यन्तः ।
- प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यो भविष्यति । घटकद्वयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य त्रयः संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते । ते त्रयः प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः । प्रत्येकस्य प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- प्रश्नसंख्या 2-5 पर्यन्तं क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकस्य घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः । आहत्य द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ । प्रतिप्रश्नं द्वादश अङ्कानां (12) भविष्यति ।

अनुशंसितग्रन्थाः -

- संस्कृतपत्रकारिता, लेखकः सम्पादकश्च डा. बलदेवानन्दसागरः, संस्कृत भारती, 2011।

Course wise Content Details for Undergraduate Programme Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major Skill Enhancement Courses (SEC)

Semester	V
Name of Course	Internship*
Course Code	SHA/SM/SKT/5/SEC/301
Total Credits	04
Total Marks	100

For Internship Exam:

Suresh Kari...

Note:

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Skill Enhancement Courses (SEC)**

Semester	VII
Name of Course	Research project/Dissertation*
Course Code	BA/H/SKT/8/SEC/401
Total Credits	12
Total Marks	300

For Research project/Dissertation Exam:

Note:

Suresh Kari...

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Value Added Courses (VACs)**

Semester	I
Name of Course	भारतीय संस्कृति से परिचय) Introduction to Indian Culture(
Course Code	SHA/SM/SKT/1/VAC/101
Total Credits	02
Total Marks	50
Internal Assessment	15
Theory	35
Time	2 Hrs.

Table of Content :

Unit – I

- भारतीय संस्कृति । उपयोगिता व विशेषता ,अर्थ ,परिभाषा –
- भारतीय संस्कृति के आधारभूत स्तम्भ । (मोक्ष व काम ,अर्थ ,धर्म) चतुष्टय पुरुषार्थ –
- भारतीय संस्कृति में संस्कारों का स्वरूप व भूमिका ।
- भारतीय संस्कृति के विषय में महान व्यक्तियों के विचार ।

Unit – II

- भारतीय संस्कृति में निहित जीवन मूल्य ,अहिंसा ,सत्य – ब्रह्मचर्ययोग ,।
- भारतीय संस्कृति में वसुधैव कुटुम्बकम् की अवधारणा ।
- भारतीय संस्कृति में व्यक्तित्व विकास की अवधारणा ।
- भारतीय संस्कृति में पर्यावरण संरक्षण की भावना ।

Suresh Kaur

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Value Added Courses (VACs)**

Semester	II
Name of Course	भारतीय ज्ञान परम्परा : वैदिक साहित्य (Indian Knowledge System : Vedic literature)
Course Code	SHA/SM/SKT/2/VAC/102
Total Credits	02
Total Marks	50
Internal Assessment	15
Theory	35
Time	2 Hrs.

Table of Content:

Unit – I

- वैदिक साहित्य मीमांसा ज्ञान व महत्व ,परिचय –
 - वेद शब्द का अर्थ । उपयोगिता व महत्व ,
 - वैदिक संहिताओं का परिचय ।
 - ब्राह्मण व आरण्यकों का परिचय ।
 - उपनिषदों का परिचय उपयोगिता व महत्व ,

Unit – II

- भारतीय ज्ञान परमम्परा के सन्दर्भ में वेदाङ्गों का परिचय –
 - शिक्षा
 - व्याकरण

Suresh Kaur

- कल्प
- निरुक्त
- छन्द
- ज्योतिष

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Value Added Courses (VACs)**

Semester	III
Name of Course	भारतीय ज्ञान परम्परा : भारतीय दर्शन (Indian Knowledge System : Indian philosophy)
Course Code	SHA/SM/SKT/3/VAC/201
Total Credits	02
Total Marks	50
Internal Assessment	15
Theory	35
Time	2 Hrs.

Table of Content:

Unit – I

- आस्तिक दर्शन परम्परा मीमांसा ज्ञान व महत्व ,परिचय –
 - सांख्यदर्शन
 - योगदर्शन
 - न्यायदर्शन
 - वैशेषिकदर्शन
 - मीमांसादर्शन
 - वेदान्तदर्शन

Unit – II

- नास्तिक दर्शन परम्परा मीमांसा ज्ञान व महत्व ,परिचय –
 - चार्वाकदर्शन
 - बौद्धदर्शन
 - जैनदर्शन

Suresh Kaur

**Course wise Content Details for Undergraduate Programme
Bachelor of Shastri (Honours with Research) Single Major
Value Added Courses (VACs)**

Semester	IV
Name of Course	भारतीय ज्ञान परम्परा : योग व आयुर्वेद (Indian Knowledge System : Yoga and Ayurveda)
Course Code	SHA/SM/SKT/3/VAC/201
Total Credits	02
Total Marks	50
Internal Assessment	15
Theory	35
Time	2 Hrs.

Table of Content :

Unit – I

- **भारतीय ज्ञान परम्परा : योग**
 - योग शब्द का अर्थ महत्त्व व परिभाषा ,
 - योग विज्ञान में महर्षि पतञ्जलि का योगदान।
 - अष्टाङ्ग योग ।(समाधि ,ध्यान ,धारणा ,प्रत्याहार ,प्राणायाम ,आसन ,नियम ,यम)
 - योग व स्वास्थ्य ।

Unit – II

- **भारतीय ज्ञान परम्परा : आयुर्वेद**
 - आयुर्वेद का अर्थ। महत्त्व व उद्भव ,परिभाषा ,
 - आयुर्वेद के प्रसिद्ध वैद्यों का परिचय व योगदान ।
 - आयुर्वेद के मूलभूत सिद्धान्त।
 - आयुर्वेद व स्वास्थ्य।

Suresh Kaur